naš tednik

LETO XXIX — Številka 6 10. februarja 1977 Cena 4.— šil. (4 din)
Poštnina plačana v gotovini P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Primer Warasch: majave izjave Güttlerja

Güttlerjev scenarij, češ da mu je osrednji tajnik NSKS Filip Warasch izročil bombo, s katero naj bi razstrelil celovški glavni transformator, dobiva vedno večje luknje in napake: ne le, da tako Warasch kot Güttler ne vesta, kje je tisti transformator, da Güttler podaja izjave, ki se ne ujemajo s tistimi, ki jih je dal kratko poprej, se tudi Güttlerjeve navedbe časa, ko naj bi mu Filip Warasch izročil eksploziv, ne ujemajo več z dogodki tistih dni. Za čas predaje razstreliva (12. november od 17 do 17.30) je bil osrednji tajnik NSKS na tiskovni konferenci na sedežu ZSO. Tam so bili navzoči številni — predvsem jugoslovanski — novinarji, ki so medtem pred pristojnim občinskim sodiščem v Ljubljani izpričali. 65-letni urednik RTV Ljubljane Drago Košmrl je med drugim izpričal naslednje:

Vprašan, če je bil Filip Warasch ves čas konference navzoč v sobi, povem, da sta bila vseskozi navzoča oba tajnika, ki sta izmenično odgovarjala na vprašnja pristojnih novinarjev. Ne bi vedel povedati, kdaj je Warasch zapustil sobo. Kot sem že prej omenil, se je konferenca končala po 18. uri in prvi smo novinarji zapustili sobo in se razšli in takrat, ko sem jaz odhajal, je bil Warasch še v sobi.

Na vprašanje, če se je začela konferenca točno, povem, da se je. Nam vsem se je mudilo in to so prireditelji vedeli.

Zvone Kržišnik, novinar Tanjuga, pa je pred sodnikom izjavil sledeče:

Na vprašanje, kaj bi lahko povedal o prisotnosti Filipa Warascha na tiskovni konferenci povem, kot sem že povedal prej, da sem ga opazil okrog 4. ure, okrog njega je bila zbrana gruča novinarjev, tudi sam sem se pogovarjal z njim in prepričan sem, da sem mu jaz vzel 15 minut časa. Do začetka tiskovne konference sem krožil po prostorih Zveze slovenskih organizacij v Celovcu in Warasch je bil vseskozi prisoten. Imel je precej dela z novinarji in dvomim, da bi lahko izginil iz teh prostorov. Lahko povem, da sem ga neprestano čutil v svojem vidnem polju."

Medtem, ko je Warasch bil še v zaporu, so našli njegov terminski koledar in je bilo v njem zapisano, da je ob 17. uri bila tiskovna konferenca. Za naslednji dan, ko naj bi predal Güttlerju nov intervalni vžigalnik, pa ima Filip Warasch prav tako alibi: s tajnikom ZSO Feliksom Wieserjem je bil na podeželju, kjer je nadzoroval zadnje priprave za bojkot štetja 14. novembra.

UVODNIK

Na poti k brezpravni manjšini

Deželni glavar Leopold Wagner se je na svoji zadnji konferenci v torek opiral le na en sam stavek: „Zakonov se je pač treba držati!"

Vprašanje pred citiranim odgovorom deželnega glavarja je šlo v to smer, ali bo zakon o narodnih skupnostih, ki ga vsi tako hvalijo kot „najboljšega na svetu" (citat Wagner), vsaj na papirju, tudi v praksi držal. Odgovor glej zgoraj.

Praksa je docela drugačna. Kajti zakon o dokladah za dvojezične učitelje (Gehaltsüberleitungsgesetz) je do 6. julija 1976 predvideval, da morajo ravnatelji na šolah, kjer je dopuščena tudi slovenščina, imeti tudi izpit iz slovenščine. V vsakem podjetju privatnega gospodarstva velja načelo, da postane tisti ravnatelj, ki pač zna več, zna tudi več jezikov. Deželni glavar vidi ta problem drugače. Pravi, da je dosedanja ureditev nasprotovala načelu pravne države ter enakosti. Dosedanja ureditev je bila huda, toda v praksi, je zagotovil pedagog Wagner, so se stranke že doslej domenile, da se pač ta zakon ne da jemati tako točno, formalistično, in so v praksi drugače postopale. Tako, kakor zakona ne bi bilo. Na konkretno vprašanje, ali bo potem z zakonom o narodnih skupnostih, z odredbo o uradnem in sodnem jeziku, z dvojezičnimi napisi ravno tako, da se bodo pač stranke že nekako domenile, da pač zakon ni treba jemati tako formalistično, je Wagner le dejal: „Zakonov se je treba držati!" — Tako, kot so se stranke držale zakona o plačah dvojezičnih učiteljev?

Tudi obligatno dvojezično šolstvo je bilo leta 1945 zajamčeno na podlagi odredbe pod angleško zasedbo. Zasedbeni zakoni so imeli značaj ustavnih zakonov. Kljub temu leta 1958 takratni deželni vladi tudi ustavni zakon ni bil toliko vreden, da bi ga spoštovali in ga je takratni deželni glavar kratkomalo razveljavil — z odlokom.

Glede šolstva je Wagner dejal, da SPÖ noče govoriti o spremembi manjšinskega šolskega zakona, ker hoče Heimatdienst politiko apartheida s pomočjo ločenih šol in razredov za slovenske in nemške otroke. Mimogrede: to je vsekakor pozitiven pojav, da je deželni glavar tudi javno povedal, kaj pomenijo predlogi Heimatdiensta.

Razen tega, je dejal Wagner, je manjšinski šolski zakon z leta 1959 ustavni zakon in ga zaradi tega tudi nočejo spremeniti. Tudi glede ustavnih zakonov imamo lep primer, ki kaže, da se na Koroškem tudi za ustavne zakone niso brigali in je tudi posebna znamka „ustavni zakon" le nekaj relativnega:

Kako so stranke ravnale z zakonom o preštevanju? Zakon je predvideval, da dobijo dvojezične napise le tiste občine, ki imajo več kot 25 procentov slovenskega deleža. Rezultat štetja je jasno pokazal volio slovenskega prebivalstva na Koroškem, ki je z bojkotom štetja ukazalo politikom treh strank, naj najdejo rešitev z vodstvom narodne skupnosti in ne s štetjem. Ne le, da zastopniki treh strank nočejo razumeti tega jasnega naloga, skušajo sedaj rezultate tega abstruznega štetja še prikrojiti v svoje namene ter s pomočjo tako imenovane „Feinabstimmung" posiliti voljo ljudstva ter s tem ravnati mimo lastnega zakona o preštevanju, ki jim je naenkrat postal past.

Praksa je precej drugačna od teorije, oblečene v paragrafe tudi „najboljših zakonov na svetu". Praksa je edinole ta: kjer je močnejši, tam je tudi pravica. Tako je bilo v preteklosti, v naštetih primerih. Leta 1958 je ukazal Heimatdienst protizakonito odpravo dvojezičnega šolstva, mimo zakona so se doslej učiteljska društva večinskih strank zmenila za razdelitev mest šolskih ravnateljev ne glede na kvalifikacijo, mimo lastnega zakona, ki so ga tri stranke skovale v odštevanje Slovencev, ravnajo tri stranke tudi sedaj, ker se pač čutijo močnejše, močnejše od zakonov. Ni treba biti prerok, da bo tudi pri zakonu o narodnih skupnostih — „najboljšem na svetu" ravno tako: „Kaj bomo zakon jemali tako točno, tako formalistično? V praksi se bomo med strankami zedinili, da pač za vas A kljub zakonu ne bo dvojezičnega napisa, vas B ne potrebuje slovenščine kot uradni jezik in na okrajnem sodišču C slovenščine prav tako ni treba! Razen tega se tudi ni treba brigati za nasvete manjšinskega sosveta, kaj bomo zakon jemali tako točno in formalistično". Izvedba zakona kot pravica močnejšega torej.

POPOLNO ODOBRAVANJE POLITIKE OSREDNJIH ORGANIZACIJ:

Enotna volja ljudstva: ne gremo v sosvet!

Prvič po svoji izpustitvi iz preiskovalnega zapora je Filip Warasch, predsednik Kluba slovenskih občinskih odbornikov in osrednji tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev spet stopil pred večji krog rojakov, ki so se v torek zvečer zbrali na informacijskem sestanku Enotne liste Pliberk v Schwarzlnovi dvorani v Pliberku.

Številni udeleženci — bilo jih je nad sto — so Warascha prav prisrčno pozdravili, z zanimanjem so sledili njegovim izvajanjem o pravkar aktualnih narodnopolitičnih vprašanjih, posebno v zvezi z manjšinskim sosvetom. Njegov govor so večkrat prekinili z aplavzom. Pa tudi v diskusijskih prispevkih — sestanek je vodil mestni svetnik St. Vauti — so izrazili, da podpirajo politiko osrednjih organizacij, od katerih so zahtevali, da se postavijo pri pogajanjih z avstrijsko vlado dosledno in v načelih brezkompromisno za izpolnjevanje avstrijske državne pogodbe, kakor je povedano v resoluciji, katero so ob koncu zborovanja naslovili na Narodni svet koroških Slovencev in Zvezo slovenskih organizacij.

Ob začetku svojega referata pod naslovom „Zakaj ne v sosvet?" se je Warasch iskreno zahvalil vsem, ki so v težkem času aretacije in pripora stali za njim, a nato takoj načel vprašanja, ki Slovence kratkomalo ne pustijo pri miru. Razkrinkal je „velikodušnost" avstrijskih parlamentarnih strank in opozoril na žalostno paralelo med 1977 in 1959. Kakor so Slovencem vsilili pred 18 leti zakona o manjšinskih šolah in o sodnijskem jeziku, sklenjena v škodo koroških Slovencev, tako nas hočejo tudi danes postaviti pred nesprejemljiva dejstva, določena z zakonom o narodnostnih skupnostih.

„Avstrija nam prostovoljno še ničesar ni dala," je dejal Warasch, ko je prišla beseda na nastanek državne pogodbe. Sploh velja za dobo prve in druge republike ugotovitev, da nam država nič ni dala, samo vzela. V glavnem delu referata se je govornik podrobno bavil s problematiko okoli manjšinskega sosveta, kakor ga hoče ustanoviti zvezna vlada. „Vlada ne more pričakovati, da bi mi sodelovali, ko se uničuje državna pogodba. Ne gre, da bi dali svoj pristanek k likvidaciji svojih osrednjih organizacij, do katerih imamo pravico, zagotovljeno s sedmim členom drž. pogodbe."

Waraschevo oceno sosveta, oziroma zadržanje osrednjih organizacij so udeleženci informacijskega sestanka v celoti odobrili. Res je pač, da sosvet, ki daje samo svetovalno pravico in v katerem so zastopani le strankam ali vladi všeče osebe, ne more reševati naših življenjskih vprašanj. O teh bo treba, da se vlada pogaja z zastopniki manjšine, z zastopniki, katerim narodna skupnost dejansko zaupa.

Katalog prioritet, od šolstva do kulture in prepovedi manjšini sovražnih organizacij je bil nadaljnji predmet referata. Da je treba vprašanje dvojezičnega šolstva postaviti v ospredje, je bilo splošno mnenje tudi v Pliberku. Tu deželni glavar naj izjavlja kar hoče, za nas stvar nikakor ni rešena oz. je sila slabo rešena.

Seveda so mnogi hoteli vedeti podrobnosti glede „Warascheve zadeve"; Waraschevo aretacijo so ljudje že od začetka imeli za politično igro, provokacijo, nove informacije so jim to le še bolj potrdile. Razni krogi v strankah, ko domala dnevno zahtevajo od Slovencev, naj se distancirajo od Warascha oz. kot to dejansko mislijo, od sedanjega vodstva Slovencev, ne bodo doživeli tega uspeha. Ljudstvo — in to se je v Pliberku posebno pokazalo — stoji k svojim osrednjim voditeljem, stoji tudi k Waraschu, slej ko prej — da, celo bolj ko kdajkoli.

Za Warascha nobene olajšave

CELOVEC, petek (Veritas) — Celovški preiskovalni sodnik je našemu posebnemu poročevalcu izjavil, da bi nemudoma izpustil tajnika Narodnega sveta koroških Slovencev Filipa Warascha, če bi le razpolagal s kakšno olajševalno okoliščino. Na vprašanje, kakšna bi bila ta olajševalna okoliščina, je preiskovalni sodnik dejal, da bi zadostovalo, če bi Warasch lahko dokazal, da je bil med vojno član posebnih oddelkov SS in da je sodeloval vsaj pri eni likvidaciji Židov ali Slovanov. Na pripombo našega dopisnika, da je Warasch premlad, je preiskovalni sodnik dejal, da pravi Avstrijec za likvidacijo pripadnikov manjvrednih ras ni nikdar premlad.

(Pavliha, satirični list „za pametne Slovence".)

Resolucija pliberških Slovencev

Številni občani občine Pliberk, zbrani na informacijskem sestanku Enotne liste Pliberk, dne 8. februarja 1977 pri Schwarzlnu v Pliberku, zahtevamo od naših osrednjih organizacij, od Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, da se postavita pri pogajanjih z avstrijsko vlado konsekventno in v načelih brezkompromisno za izpolnjevanje avstrijske državne pogodbe iz leta 1955. In sicer glede vprašanj kot so: šolstvo in predšolska vzgoja, uradni jezik in topografski napisi ter gospodarstvo in kultura.

Člen 7 avstr. drž. pogodbe je del mednarodnega dokumenta, s katerim je Avstrija v pismeni obliki pred mednarodno javnostjo priznala vse obveznosti do slovenskih avstrijskih državljanov in je tako jasno zavezana, da izpolni sprejeta določila.

Načrtovani sosvet po našem prepričanju ni tisti forum, ki bi mogel izbojevati enakopravnost Slovencev v Avstriji, zato ga soglasno odklanjamo, in tudi ne bi mogli razumeti, če bi naši predstavniki v njem sodelovali, dokler naša življenjska vprašanja niso rešena v smislu člena 7 drž. pogodbe.

Prepričani smo, da ravnamo v duhu avstrijske državne pogodbe kot lojalni državljani Avstrije, v interesu Avstrije, če se upremo pritisku nemškonacionalnih sil.

Avstrija pozabila na dokumente OZN o človekovih pravicah

Avstrijski parlament še do danes ni sklenil in ratificiral dva važna dokumenta o človekovih pravicah. Gre se za „mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah" ter za „mednarodni pakt o gospodarskih, socialnih in kulturnih vprašanjih". Oba pakta sta bila sicer že leta 1966 sklenjena pred Združenimi narodi, toda Avstrija jih do danes še ni priznala in uzakonila, akoravno je tedanji avstrijski poslanik pred OZN glasoval za oba paketa. Šele deset let navrh sta na podlagi vladne predloge našla obe pogodbi pot v parlament, kjer sedaj ležita in čakata, da se ju bodo avstrijski parlamentarci vendarle usmilili. V obeh paktih so zajamčene razne človekove pravice, kakor pravica do svobode govora, misli, vesti in veroizpovedi, pravica do dela, socialne varnosti ter do izobrazbe, polna enakopravnost moža in žene. Oba zahtevata zakonito prepoved vsake vojne propagande ter vsakega hujskanja zoper rase, izpolnitev konvencije o kaznovanju rodomora ter konec koncev zaščito narodnostnih manjšin. Države-podpisnice tega zakona se obvežejo, da bodo generalnemu sekretarju OZN redno poročale o ukrepih, ki so jih storile za izpolnitev teh pravic. V posebnem odboru za človekove pravice potem ta poročila preverijo in se posvetujejo o njih.

Ne bomo na tem mestu ugibali, zakaj Avstrija teh dokumentov še vedno ni podpisala. Način je vedno isti. Sprva odlašanje, potem stokanje, da je razvoj prehitel vlado. Glej državno pogodbo, ki je še enkrat tako stara. 22 let.

Gospodarski komentar:

Kdaj bomo prišli na zeleno vejo?

Zadnja leta smo se navadili vzeti ob koncu leta na znanje, da naša država v mednarodni trgovini izkazuje vedno večje pasive, čeprav so ob začetku leta zadevne prognoze sila laskave. Navadili smo se živeti preko mere, ne da bi v potrebni meri premislili, da so delovna mesta na vseh področjih gospodarstva tembolj ogrožena, kolikor bolj izvoz iz naše države zaostaja za njenim uvozom.

Na področju mednarodne trgovine in konzuma blaga je leto 1976 za nami. Njegova bilanca: Lani je naša država uvozila za 54 milijard šilingov več blaga kot ga je izvozila. Nasproti letu 1975 se je zadevni deficit v trgovinski bilanci Avstrije zvečal za 66 odstotkov, kakor je to povedal zvezni minister za trgovino, obrt in industrijo.

Tako visokega deficita v mednarodni trgovini Avstrija še ni imela. Leta 1970 je izvozila blaga v vrednosti 74,3 milijarde šilingov, uvozila pa ga je v vrednosti 92,3 milijarde šilingov. Deficit je tedaj znašal 18 milijard šilingov. Leta 1975 je avstrijski deficit v mednarodni trgovini znašal že 163,4 milijarde šilingov, ker smo pri uvozu blaga presegli 163 milijard šilingov, medtem ko je izvoz dosegel le vrednost 131 milijard šilingov.

S tem avstrijski dolgovi v inozemstvu naraščajo baš v času, ko bi bilo potrebno se boriti za večji konzum domačih izdelkov in blaga zaradi tega, da bodo ostala zagotovljena dosedanja delovna mesta in — to je najvažnejše — da bo doraščajoči mladini zagotovljena možnost zaposlitve.

Temu pa po zadnjem poročilu ministra za trgovino, obrt in industrijo ni tako. Lani je naša država, katere osnovna gospodarska značilnost je v tem, da je vozlišče mednarodne trgovine in turizma, izvozila blaga v vrednosti 152 milijard šilingov. S tem se je obseg izvoza zvečal za 16,2 odstotka. Temu nasproti je obseg uvoza dosegel vrednost 206 milijard šilingov, s čemer je bil kar za 26,4 odstotkov višji kot leta 1975. To se pravi: delež inozemskih producentov na avstrijski potrošnji je naraščal, delež domačih producentov pa je močneje padal kot v letih poprej.

Z drugimi besedami: negotovost za delovna mesta se je spričo takega razvoja zvečala. Skrb za ohranitev obstoječih in za zagotovitev novih delovnih mest se je lani zvečala.

Mimo te resnice tudi ne pride optika, ki se je poslužuje vlada in v gotovi meri njej podrejeni organi socialnega partnerstva. Še manj pa 7,5 milijonov prebivalstva, ki po večini zvišuje svoj konzum in ki od države zahteva čedalje več uslug, pri čemer pa še vedno noče vzeti na znanje resnice, da pri obstoječih narodnih in mednarodnih gospodarskih strukturah nihče ne more več potrošiti kot pa lahko producira ali proda.

V republiki Avstriji je — podobno kot drugod — nekaj gnilega. Vlade zadnjih desetih let, vseeno katere barve, so agirale na politiki dopadanja, enkrat v to, drugič v drugo smer. Ob pasivah, ki jih moramo v mednarodni trgovini jemati na znanje, razvoj te politike doživlja svoj fiasko. Zadnje podražitve tarif državnih uslug in uslug na ostalih področjih terciarnega sektorja gospodarstva to jasno izpričujejo. Potrjujejo pravilo, da tudi drevesa politike dopadanja ne doraščajo do neba. Realnost, da je dvakrat dva samo štiri, ostaja slej ko prej kruta resnica. Ob tej resnici pa se samo po sebi vsiljuje vprašanje, kdaj in po kakšni poti bo prišlo avstrijsko gospodarstvo spet na kolikortoliko zeleno vejo?

V tem komentarju bi lahko šli še dalje, na razvoj po posameznih skupinah in njihovih podjetjih gospodarstva naše države. Toda to resnice, da se letos avstrijski deficit v mednarodni trgovini ne bo zmanjšal, ne bi spremenilo. Ta deficit se bo prej povečal. S tem pa se bo letos zvečala tudi skrb za delovna mesta.

V vsem tem pa korenini za vsakega izmed nas, posebej pa za ustanove družabnega sektorja, jasno določen pogoj: ne hlastajmo toliko za nadaljnjimi uslugami in za inozemskim blagom, ostanimo pri produktih domačega izvora in domačega dela, potem se bo deficit v mednarodni trgovini pričel manjšati. Istočasno pa bodo tudi bolje zagotovljena delovna mesta na domačih tleh. (bl)

Zakon o pristojbinah: lepotne napake

Obnovljeni avstrijski zakon o pristojbinah (Gebührengesetz), ki je veljaven od 1. januarja naprej, prizadene vsakogar, ki ima opravka z oblastjo. Namesto smiselnega davka je zvezna vlada obnovila zastareli zakon o pristojbinah, po katerem je pač treba vsak uradni papir nalepiti in zalepiti z koleki. Ta avstrijski običaj je sicer prinesel vsem prizadetim uradom pomnoženo delo, trafikantom lepo provizijo, finančnemu ministru skoraj nič — ena milijarda pri sedanjih luknjah v proračunu je dejansko le malenkost —, vsakemu navadnemu človeku, ki potrebuje uraden ali neuraden papir, pa številne nevšečnosti. Ne le, da je hipoma narastel davek na motorna vozila — ta tarif le pogojno spada k temu kompleksu — obnovitev potnega lista, spričevala, vsaka prošnja na razne urade — vseeno, ali se ugodno reši ali ne — od prvega januarja naprej stane po več sto procentov več. Rekord: 500 procentov za prošnjo finančnemu uradu, naj podaljša rok za plačilo davkov. Navaden davkoplačevalec si bo premislil, če ga davek za prošnjo za podaljšanje roka ne bo stal več kakor prvotni davek sam . . .

Prvotni zakon o pristojbinah so iznašli leta 1850 (!) in ga od tega časa naprej niso bistveno spremenili — razen prilagoditve besedila vsakokratnemu novemu imenu plačilnega sredstva. Tudi novela za sedanji zakon je že deset let ležala v raznih predalih, preden se je Androsch v svojem prizadevanju po novih virih dohodkov spomnil tega zakonskega osnutka. Brž so ga priredili najnovejšim — naraslim — potrebam ter vključili v novelo tudi neke vrste Androschovo provizijo za vsak kredit. Država bo v prihodnje kasirala 0,8 procentov kreditne vsote, kar pomeni, da se bodo obresti podražile v istem obsegu, kredit sam se bo pa podražil dejansko za 8 procentov. (Da ne bo nesporazuma: Če se npr. obresti povišajo od 10 na 11 odstotkov, se je podražil kredit za eno procentno točko. En povišani procent pa je 10 procentov od prvotne 10-odstotne obrestne mere. Torej se kredit podraži za 10 procentov). Tako nastane zanimiva situacija: država na eni strani subvencionira kredite, na drugi strani pa jih sama spet podraži, da potem v manjši meri to podražitev spet subvencionira . . . Toda to je le ena od hib tega zakona, ki ima, kakor tudi vsak drug zakon, tudi svoje izjeme: Krediti bank za stanovanjsko varčevanje niso prizadeti od tega zakona, namesto tega pa — po besedilu zakona — bi moral plačati 0,8-odstotni davek tudi vsak, ki s svojega žiro-konta dvigne več, kakor ima na njem. Da je tako prekoračenje konta pri bankah na dnevnem redu, ministerialni svetniki, ki so skovali ta zakon, očitno tega niso opazili vse dotlej, dokler niso banke ena za drugo intervenirale v finančnem uradu ter hotele tozadevno pojasnitev, ki pa jo ministerialni svetniki tudi niso mogli dati. Ne zaman pravijo v bančnih krogih, da tisti, ki so skovali to nesrečno novelo, kakšne banke še nikoli v življenju niso videli od znotraj. Luč v to uzakonjeno džunglo bodo verjetno spravili šele ob koncu junija, če bo ta zakon sploh obveljal, pred ustavnim sodiščem. Banke same pa tudi delajo na nejasnem terenu. Glede prekoračitve konta delajo, kakor da novega zakona ne bi bilo, na drugih področjih pa prav tako iščejo možnosti, kako bi se lepljenju kolekov izognili. Na Dunaju hočejo sedaj pred ustavnim sodiščem sprovocirati, da bi avstrijsko pravosodje legaliziralo nov način sklepanja pogodb, ki hkrati omogoča, da se davkoplačevalci izognejo zakonu o pristojbinah.

Tendence na trgu z govejo živino

Medtem ko bo letos po šestih letih ponudba klavnih prašičev tja do pozne jeseni prekašala povpraševanje za svinjskim mesom, bo ponudba klavnih goved prej manjša kot je bila lani. To je bistveni povzetek iz analize podatkov štetja domačih živali 3. 12. 1976. Praktični kmetovalec mora spričo tega letos računati, da letos cene klavnih prašičev ne bodo dosegle lanskih. Temu nasproti pa izgleda, da bodo pri goveji živini ostale cene konstantne. Če bodo ostale možnosti izvoza goveje živine podobne lanskim, je pričakovati, da bodo cene za klavne govedi v drugem polletju celo nekoliko nategnile.

Na osnovi decembrskega štetja domačih živali bo tja do julija ponudba pitanih prašičev za okroglo 6 odstotkov višja kot je bila lani. Decembrsko število prašičev je bilo namreč najvišje v zadnjih šestih letih. Po šestih letih imamo v Avstriji spet enkrat opravka z izvoznimi viški svinjskega mesa. Na inozemskem trgu vendar ne smemo računati, da bomo spravili te viške v denar, ker na njem nismo stalno, marveč le vsakih pet do sedem let prisotni. Zaradi tega tudi tokrat ne bomo kos konkurenci drugih dežel, ki svinjsko meso neprenehoma izvažajo.

Spričo danih okoliščin bodo morali prašičerejci vzeti na znanje, da bodo cene klavnih prašičev, ki že padajo, padale naprej in da dosegljive cene marsikje ne bodo krile proizvodnih stroškov.

Na trgu s pitanimi in klavnimi govedi stojijo stvari drugače. Po decembrskem štetju bo letos ponudba goveje živine manjša od lanske. V prihodnjih tednih, tja do srede marca, bo za okroglo 8 odstotkov nižja kot je bila v istem času minulega leta. Potem bo za kratek čas nategnila, ker bodo prišli na trg spitani voli in ker bodo zaradi lanske suše marsikje postale „parne“ prazne.

Od junija naprej bo povpraševanje za pitanimi biki, pa tudi za klavnimi kravami in telicami spet živahno. Povpraševanje se bo večalo iz meseca v mesec tembolj, kolikor bolj bo uspelo na eni strani zvečati pritok turistov, na drugi strani pa držati število lani izvoženih klavnih goved in goved za nadaljnjo rejo oziroma za dopitanje.

Podobne tendence na trgu goveje živine lahko pričakujemo prihodnje leto. Po decembrskem štetju se je nasproti letu 1975 število krav in brejih telic zmanjšalo. S tem bo nazadovala letos tudi prireja telet. Sicer je bilo pri tem štetju bikcev med 3 in 12 meseci starosti za okroglo 5 odstotkov višje kot pred letom dni, toda večina bo našla svojega kupca oziroma klavca že letos v pozni jeseni ali pa v prvih mesecih prihodnjega leta. Tako torej izgleda, da bo v poletju prihodnjega leta povpraševanje za pitanimi biki najmanj enako živahno kot v letošnjem poletju.

Povzetek kmetovalca iz te analize in prognoze se torej glasi:

- vigredi je treba posaditi več koruze za siliranje,
- do jeseni je treba poskrbeti za zvečanje števila goved, ki bodo dopitana do avgusta prihodnjega leta,
- kdor nima pogodbeno zagotovljenega odkupa pujskov in pitanih prašičev, naj ne veča, marveč zmanjša število plemenic.

Ob zaključku teh priporočil še eno bistveno ugotovitev: kdor misli, da bo po poti zvečanja prireje mleka prišel v prihodnje na svoj račun, se moti. Cene, ki so dosegljive, bodo čedalje manj krile stroške prireje mleka. Zlasti jih ne bodo krile po kmetijah, ki še vedno ležijo pod dosežkom 4500 kg mleka na kravo in leto. Kdor kot govedorejec ni v stanju, da se približa temu poprečju, ima zaenkrat na izbiro le tri alternative:

prvič, da potom privezovanja vseh telet, ki jih priredi, zveča število govedi za prirejo mesa,

drugič, da reducira število krav in da po poti pogodbene prireje pujskov od leta 1978 zveča število plemenskih svinj ali pa

tretjič, da se ob ustreznem številu krav ali plemenskih svinj pridruži organizacijam, ki se po poti silokoruze bavijo z načrtnim pitanjem in vnovčenjem goveje živine. (bl)

Nov indeks

Od marca naprej bo veljal v Avstriji nov indeks potrošniških cen. Prilagoditi ga nameravajo spremenjenemu zadržanju konzumentov ter spremenjenemu trgu. Novi indeks naj bi bil še bolj kot stari neoporečen ter naj ne bi dopustil nobenih manipulacij.

Indeks potrošniških cen ima več nalog: za ekonoma je barometer gospodarskega razvoja, za politika pomeni diskusijsko podlago pri pogajanjih za plače, investitorju je merilo rentabilnosti denarne vloge, sploh pa velja indeks kot merilo za naraščanje osebnih življenjskih stroškov.

Idealnega potrošnika, kakor ga vidi statistika, ni: kajti vsak ima svoje individualne potrebe, ki se razlikujejo od šeme. Koš s konzumnim blagom obsega sedaj 252 tipičnih produktov od moke, perila pa tja do kozmetike in avtomobila. Potrošnikovo zadržanje so opazovali pri 7300 gospodinjah v občinah z več kot 2000 prebivalcev. Napake dosedanjega indeksa: ni upošteval zadržanje konzumentov v manjših krajih, pri nekaterih skupinah so opazovali le eno znamko, na primer pri avtomobilih le hrošča. Na ta način se je dala manipulirati cena tega avtomobila, medtem ko so cene nekontrolirano naraščale.

Novi indeks bo namesto posameznih znamk definiral le produkt, kajti konzumenti bodo tudi v prihodnje izbrali tisto znamko, ki bo v relaciji cena-kvaliteta najbolj ugodna. Tudi bazo povpraševanja in kontrole bodo razširili. Iz primerjave obeh indeksov sklepajo, da bo novi indeks približno za en odstotek nižji. Indeks, ki velja danes, so uvedli leta 1966. Tedaj je poprečna družina v Avstriji razpolagala z gospodinjskim proračunom v višini 4500 šilingov, današnja družina razpolaga z 10.000 šilingov v avstrijskem poprečju. Medtem ko je poprečna družina izdala za prehrano leta 1954 skoraj polovico zaslužka, deset let navrh le še 37 odstotkov in leta 1974 29 odstotkov, se tudi Avstrija sčasoma bliža standardu najvišje razvitih držav, kjer potrebujejo za prehrano le 20 odstotkov zaslužka.

- Indeks potrošniških cen kaže
- še več fenomenov, ki so feno-
- meni le zaradi tega, ker zajame
- indeks le „idealno“ poprečje:
- bogatejši sloji imajo bolj ugod-
- no konzumno strukturo kakor
- tisti, katerih zaslužek se giblje
- na meji eksistenčnega minimu-
- ma: vsako leto imajo npr. pen-
- zionisti za eno procentno točko
- višje naraščanje indeksa. Z leti
- se te procentne točke sumirajo
- v precejšnjo vsoto, kljub so-
- cialni državi Avstriji.

Novi indeks bo prinesel spremembe „le“ v delcih enega procenta: zakaj smo dali besedo „le“ pod narekovaje: tudi delci enega procenta se čez nekaj let pomnožijo v lepe procente in utegnejo spraviti precejšnjo neuravnovešenost v skrbno zbalansirano socialno zakonodajo. Zaradi tega je tudi razumljivo, da se vsi tako imenovani socialni partnerji tepejo za še tako majhen drobec procenta.

Odprava carin iz Evropske skupnosti

S 1. julijem padejo carine iz držav Evropske skupnosti. § 6 zakona o cenah sicer določa, da mora vsako znižanje carin imeti svoj odmev v končni ceni. Če se bo to zgodilo tudi v praksi, še nikakor ni jasno. Konkretno: če si kdo hoče nabaviti n. pr. avtomobil iz Zvezne republike Nemčije, sme teoretično računati s 4% znižanjem cene in bi bilo torej bolje, da počaka z nabavo do 1. julija. Na drugi strani pa se nemški delavci v kovinarnah borijo za povišanje plač in je pričakovati povišanje cen avtomobilov — še pred 1. julijem.

Na drugi strani pa prinaša odprava carin nakupe inozemskih produktov v tuzemstvu. Cenejši bodo postali predvsem kratkoživni konzumni izdelki, prehrana ter električni produkti.

Za kmete se stanje zaenkrat ne bo izboljšalo, kajti tudi odprava carin ima svoje izjeme, med njimi vsi agrarni produkti. Izvoz avstrijske klavne živine bo slej ko prej onemogočen zaradi strogih kontingentov v Evropsko skupnost.

Nakup v Italiji npr. bo sicer za navadnega konzumenta cenejši, to-

(Dalje na 3. strani)

Delo: slabo režiran scenarij proti Waraschu

Ta prizor je seveda popolnoma izmišljen. Dvanajstega novembra, dva dneva pred jezikovnim preštevanjem, sta obe sosednji slovenski organizaciji sklicali dve tiskovni konferenci, ki so jih obiskali večidel jugoslovanski poročevalci: eno ob desetih dopoldne in drugo ob petih popoldne. Filip Warasch je bil navzoč na obeh in vsaj deset prič je pripravljeno potrditi, da je v času, ko naj bi se po Güttlerjevih trditvah mudil v kletnih prostorih Narodnega sveta koroških Slovencev z eksplozivom v rokah (kar zadeva to zgodbo, je skušal koroški nacionalistični tisk vanjo zaplesti tudi predsednika Narodnega sveta Matevža Grilca, češ da je Warasch vzel eksploziv iz prtljažnika avtomobila, ki naj bi bil strašansko podoben Grilčevemu), odgovarjal na vprašanja časnikarjev. Ves čas med peto in šesto uro je bil Warasch med ljudmi, ki so si njegove odgovore zapisovali in zato ne morejo soditi med nezainteresirane priče.

Druga točna Güttlerjeva navedba se nanaša na naslednje srečanje, 13. novembra med deseto in polenajsto uro dopoldne. Güttler je namreč trdil, da mu je Warasch v gozdičku v okolici Celovca tedaj izročil nov sprožilni mehanizem. Po sklepu vodstev obeh osrednjih organizacij sta se oba tajnika tisto soboto, 13. novembra, odpravila zadnjič po slovenskih vaseh, da bi poskrbela za zadnje priprave na bojkot. Izpred Zveze slovenskih organizacij sta se odpeljala okoli devete ure dopoldne, v času, ki ga navaja Güttler, pa sta bila po vsej priliki v Slovenjem Plajberku, kjer je veliko prič pripravljeno izjaviti, da so se med deseto in enajsto uro pogovarjale z Waraschem. Da pa je vsemu temu res tako, priča Waraschev rokovnik, ki so ga našli, še preden je prišel iz preiskovalne osamitve (in ga tudi overovili pri pristojnem sodišču): na rokovniku je ob datumu 12. november dvakrat (ob desetih in ob sedemnajstih) zabeleženo „tiskovni razgovor"), v razpredelnici za soboto, 13. novembra, pa je vpisana številka „110 km", očitno v zvezi z dolžino poti, ki sta jo tajnika obeh organizacij, Warasch in Wieser, tisti dan opravila po koroškem narodnostnem terenu.

Tako se je v manj kot tednu dni potrdilo tisto, kar je bilo razvidno že iz logike koroške politične situacije: aretacijo Warascha so organizirale tiste protislovenske sile, ki se jim mudi spraviti pod streho julijsko zakonodajo, s tem legalizirati revizijo sedmega člena državne pogodbe in začeti novo fazo v ponemčevanju Slovencev na Koroškem. Kako vplivne so te sile, priča dejstvo, da so se lahko oprle ne samo na sodelovanje policije, ki je dala iz rok tako zanikrno, predvsem pa tako neverjetno dokazno gradivo, marveč očitno tudi na sodelovanje tožilstva, ki je na podlagi istega gradiva ukazalo Warascha — v politično kar najbolj pripravnem trenutku — aretirati. Ko je sodni svet minuli petek razpravljal o tem, ali so še razlogi, zaradi katerih naj bi Warascha še nadalje zadržali v osamitvi preiskovalnega zapora, je „državo" zastopal tudi celovški državni tožilec Stoisser; ko je svet ugotovil, da takšnih razlogov ni, se Stoisser ni upiral, čeprav bi se lahko. V Celovcu, kjer vsi ljudje vse vedo, pravijo, da je to storil nerad, da pa je kljub temu ravnal po nasvetu svojega resornega ministra z Dunaja. Kajti afera Warasch svojega poglavitnega cilja še zdaleč ni dosegla, zato pa je imela nekatere neprijetne stranske efekte; med drugim je spet odkrila čudne povezave med silami, katerih nostalgije po avstrijski rjavosrajčniški preteklosti niso skrivnost, in nekaterimi državnimi organi, katerih delovanje običajni državljani težko nadzorujejo.

Marjan Sedmak

Večer: Warasch in rdeča škoda...

Medtem ko večji del koroškega tiska naravnost trdi, da Güttler ni nameraval dvigniti nagrade — 50.000 šilingov, ker je pač „pomagal odkriti ozadje najnovejših bombnih napadov na Koroškem", pa dunajski dnevnik Kurier odkrito piše, da je take namene imel, vendar mu doslej niso izplačali niti šilinga. Uredništvo, ki je objavilo najbolj neposredno izpoved šestdesetletnega upokojenca, bo že vedelo, zakaj je to zapisalo.

Dolg je seznam nepojasnjenih primerov bombnih napadov, skrunitev partizanskih spomenikov in grobišč ali celo njihovih razstrelitev, drobnih fizičnih napadov na koroške Slovence. Treba je priznati, da se policiji ni nikoli preveč mudilo odkriti krivce, oziroma tiste, ki so bili za temi dejanji.

„Primer Warasch" pa s tem ni končan. O tem, ali lahko prično na podlagi izjave ene same osebe, ki jo celo policija smatra za „kverulantno", tj. tožbarsko oziroma sitno, sodni proces, bo odločitev šele padla. Warasch se bo lahko branil na svobodi. Vedno več je pričevanj, ki pobijajo „informantove" izjave in jih prikazujejo v zelo dvomljivi luči.

Vzporedno z zasliševanjem generalnega sekretarja je mrzlično delovala tudi posebna komisija izvedencev notranjega ministrstva za razstreliva. Dokazala naj bi, da je razstrelivo v bombi, ki ga imajo sedaj na voljo, sorodno ali enako razstrelivu, ki so ga neznani storilci uporabili v prejšnjih bombnih napadih. Gre torej za preiskave, ki naj bi odkrile njegovo poreklo. Koroški tisk pa seveda ne bi bil „na liniji", če ne bi pri tem tudi namigoval. Vpraševalci so kar naravnost kazali proti Karavankam. Tako je moral varnostni direktor dr. Pichler, najbrže v upanju, da bo zadovoljil vse hujskaške apetite, pri tem pa ostal dovolj oprezen, izjaviti: „Na vprašanje, ali so prišli deli (bombe) iz Jugoslavije, ne morem odgovoriti niti nikalno, niti pritrdilno."

Dal je domišljiji časnikarskih zanesenjakov prosto pot. Slednjič zakon o tisku ne prepoveduje takih ali drugačnih domnev, saj v deželi vlada svoboda tiska in govora.

Pisanje avstrijskega tiska in najnovejši razvoj manjšinskega vprašanja kažeta, da predstavlja aretacija Filipa Warascha, generalnega sekretarja NSKS prejšnji petek, načrtovano protimanjšinsko dejanje, ki naj bi spodkopalo ugled vodilnih ljudi v osrednjih organizacijah koroških Slovencev; javnost naj bi jih sprejela kot skrajneže, ki se ne zaustavljajo niti pred nasiljem, pred podtaknjenimi bombami.

V ozračju, ki ga ustvarjajo take obtožbe, namerava zvezni kancler dr. Kreisky sklicati zadnjo sejo kontaktnega odbora, torej neposredni pogovor z manjšinskimi predstavniki. Na njem naj bi prepričali predstavnike koroških Slovencev, da je treba sodelovati v manjšinskem sosvetu kot edinem telesu za manjšinska vprašanja v prihodnje.

Manjšina je ob najnovejši provokaciji, ki se še ni končala, še bolj odločena vztrajati pri svojem, tj. doslednjem uveljavljanju 7. člena državne pogodbe brez sprememb in zožitev, ki jih prinaša čisto avstrijska notranja zakonodaja z lanskega leta. Boj se nadaljuje z nezmanjšano odločnostjo. Povsem utemeljene so trditve, da se je manjšinski problem znova vrnil na izhodišče, čeprav je od podpisa državne pogodbe minilo že dvaindvajset let.

Odprava carin . . .

(Nadaljevanje z 2. strani)

da povezan s precejšnjim birokratskim naporom. Pri uvozu predmetov do 7500 šilingov za privatno uporabo je treba le ustmeno deklarirati predmete. Za nakupe v vrednosti nad 7500 šilingov pa postane zadeva komplicirana. S posebnim formularjem je treba dokazati kraj izvora nabavljenega izdelka. Ta formular je istočasno prošnja za opustitev inozemskega davka na večjo vrednost, vendar avstrijski carinik pri vrnitvi v Avstrijo kasira 18-odstotni avstrijski davek na večjo vrednost ter 0,3-odstotni prispevek k zunanjemu gospodarstvu. Predvsem v Italiji je treba nakupovati — tudi do 7500 šilingov — le pri trgovcih z dovoljenjem za izvoz, kajti trgovec, ki nima dovoljenja za izvoz, tudi ne more opustiti kupcu italijanskega davka na večjo vrednost. Kajti na drugi strani meje bo avstrijski carinik tudi za produkte pod 7500 šilingov, za katere je potrebna le ustmena deklaracija, zahteval avstrijskih 18 procentov. Popolnoma prosti vsake carine in davka so kakor doslej le predmeti v vrednosti do 1000 šilingov.

Solidarnostna pisma Waraschu

V naslednjem objavljamo danes — v imenu številnih drugih — tudi dve pismi, v katerih pisca izražata svojo solidarnost z osrednjim tajnikom NSKS Filipom Waraschem.

Spoštovani gospod tajnik!

Te dni smo še bolj kakor drugače poslušali radio. Začudeno smo ugotovili, da so Vas zaprli. Od prvega dne smo imeli občutek prepričanja, da to nikdar ni bilo Vaše dejanje. Tudi naša okolica Grablje je zelo ogorčena nad postopki proti Vam. Tudi mi bomo poskušali, kolikor bo mogoče, Vas podpirati v boju za naše pravice.

Sprejmite lepe pozdrave od

Lenčke Kralj.

Spoštovani g. Warasch!

Ravnokar sem izvedel z velikim veseljem o Vaši izpustitvi. Upam, da ste vse štrapace, ki so bile povezane s tem, zaenkrat osebno dobro prestali.

Zadnji napad na Vašo serioznost in osebno svobodo, proti imenu Narodnega sveta in upravičenim težnjam slovenske manjšine na Koroškem šteje vsekakor k najbolj zahrbtnim, ki so se zgodili v drugi republiki... Nasprotniki pravic manjšin se pripravljajo torej bolj na dolgotrajno borbo, s cilji:

- poraz pri ugotavljanju manjšine je treba v javnosti spraviti v pozabo;
- zastopnikom slovenskih organizacij in pripadnikom manjšin je treba z pogajanji brez sadov zlomiti bojno moč ter življenjsko voljo;
- s propagando (kakor lansirane časopisne vesti, češ da se Slovenci zopet nočejo pogajati in da so njihove zahteve brez vsake mere, — zaradi tega tudi potrpljenje vlade in države skrajno štrapacirano itd.) osvojiti del javnosti direktno zase, druge pa nevtralizirati in končno
- gibanje nemškogovorečih komitejev in organizacij ter posameznih akcij za pravice manjšin hočejo razcepiti, izolirati od prebivalstva ter pustiti, da se njihove akcije zamro.

Vse to naj bi pomagalo zvezni vladi, da se zopet izkoplje iz pozicije relativne nemoči, da bo potem nadalje postopala proti pravicam manjšin in s tem proti manjšinam samim.

V tej zvezi je po mojem mnenju treba gledati tudi to nezaslišano provokacijo glede Vaše osebe...

Vse to Vam pišem zaradi tega, da bi Vam nazorno predočil, da tudi v tem primeru podpora in solidarnost starih prijateljev Vašega prizadevanja ne popušča, da boste našli korajžo in zaupanje, da boste tudi napad na Vašo osebo vzeli kot povod za še močnejšo aktivnost delovanja za naše skupno prizadevanje, kot potrditev Vaše dosedanje poti.

V tem smislu ostanem Vaš

Oscar Reven.

Koroška stvarnost — v NAŠEM TEDNIKU

Pismo iz uredništva

Zadnji teden smo na prvi strani objavili „članek" pod naslovom „V imenu republike". Ta sestavek smo morali objaviti, ker pač tako predpisuje zakon, sestavek sam pa je bil razsodba — obsodba in delna oprostitev odgovornega urednika NT Nuženja Tolmajerja. Kako je do tega postopka prišlo, kako je potekal ta postopek v prvi in drugi instanci, kako je bil ta postopek povezan z dvema procesoma profesorjev Slovenske gimnazije ter s postopkom proti glasilu Heimatdiensta Ruf der Heimat, o vsem tem smo že obširno poročali. V spomin cenjenim bralcem naštejemo danes le nekaj bistvenih značilnosti tega postopka:

V prvi instanci sta bila drug za drugim na sporedu isti dan pred istim sodnikom procesa proti Našemu tedniku ter odgovornemu uredniku Ruf der Heimat dr. Pichsu. Obtožnici proti obema listoma sta imeli en skupen inkriminiran stavek: NT je vprašal, kako dolgo bodo oblasti še gledale na takšne provokacije, ne da bi ukrepale. Ruf der Heimat, ki ga je tožil dipl. inž. Konzilia, je zapisal: „Pričakujemo primerne ukrepe pristojnih oblasti! Se bo vodstvo Slovenske gimnazije distanciralo od te protiavstrijske provokacije???"

Medtem ko je bilo to vprašanje v NT v očeh sodnika dr. Kaiserja žaljivo in je bil odgovorni urednik NT tudi zaradi te pasaže obsojen, je bil isti stavek v heimatdienstovskem glasilu za sodnika popolnoma v redu, dr. Pichs pa oproščen, in sedaj kot 93-letni starec čaka na prizivno obravnavo, če jo bo sploh dočakal...

NT je tedaj o sodniku zapisal, da je dr. Kaiser zapustil tla, ki so njemu kot sodniku, neodvisnemu sodniku, namenjena, NT je podvomil v pravno utemeljitev sodnikovega „spoznanja", da je sodnik v teku nekaj minut popolnoma spremenil svoje mnenje, da je dr. Kaiser z oprostitvijo 93-letnega dr. Pichsa odprl obdolžencu morda neokusen pobeg pred avstrijsko sodnostjo, ker dr. Pichs ni več v najboljših letih in ne pri najboljšem zdravju.

Na vse te očitke ni črhnil nobene ne sodnik in ne državni tožilec.

Akoravno si neodvisen sodnik avstrijske republike takega očitka ne bi smel dopasti in je NT očital avstrijskemu pravosodstvu, da je v treh zaporednih obravnavah dalo vselej prav nasprotnikom Slovencev in je NT podvomil v neodvisnost sodišča, se ni zgodilo nič. Zakaj, boste vprašali, ko nam vedno zopet očitavajo ekstremizem in nezmernost razni pisci od Stritzla in Pusta navzdol (ali navzgor)? Takratno Tednikovo pisanje je bilo tako ostro in za poštenega sodnika naravnost žaljivo. Žaljivo, če bi bilo neresnično.

Edina reakcija: Šef deželnega sodišča dr. Anderluh je po prizivni obravnavi odpisal Tedniku, ki je tedaj ponovil zgoraj omenjene očitke, da pač Slovenci pred avstrijskim sodiščem ne najdemo pravice. Dejal je, da izid postopka — delna oprostitev — pomeni, da NT nima prav. Delna oprostitev je bila dejansko slučaj, ker je bil zopet podoben postopek — profesorji Slovenske gimnazije so tožili in je bila tožba zavrnjena. To še ni bil slučaj. Utemeljitev: tožiti sme le državni tožilec, če gre za kritiko zoper profesorje in duhovnike. Toda sodniki očitno niso opazili, da je naslednjo obravnavo bil tožilec tudi še-vedno-duhovnik Mucher in je moral zaradi tega pogoreti, ker je odvetnik dr. Grilc prej spoznal paralelo med obema postopkoma kakor senat.

Tako je torej z našimi obsodbami in odgovori, ki jih moramo tudi od časa do časa prinašati in objavljati.

Dokler bomo morali objavljati takšne razsodbe, kakršna je bila v zadnji številki, jih bomo objavljali s ponosom. Ker potrjujejo kljub temu resničnost našega pisanja. Nič ponosnejšega ni za urednike nekega časopisa, če od vsega začetka pišejo nekaj, kar drugi ne oziroma še ne poznajo. Razvoj dogodkov nam in našemu pisanju daje prav.

75-letnica naše pesnice Milke Hartmanove

Če Hartmanova Milka pregleda svojih 75 let, se ji bomo tudi mi najbolj odkrito oddolžili, če z njenimi besedami obnovimo najvažnejše postaje njenega življenja:

„Rodila sem se 11. februarja 1902 v Libučah pri Hartmanu, na sam pustni torek zjutraj. Po končanih 6 letih ljudske šole sem si zelo želela, da bi mogla naprej študirati, pa ni bilo ne prilike in ne sredstev, bil je čas prve svetovne vojne. Leta 1924/25 sem se udeležila 10-mesečnega gospodinjskega tečaja pri šolskih sestrah v Ljubljani in leta 1929 nadaljevalnega tečaja pri šolskih sestrah v Mariboru. Sestre so me pritegnile k delu pri podeželskih gospodinjskih tečajih v Sloveniji. Mene pa je vleklo domov. Tu sem pridobila voditelje Krščanske kulturne zveze in z njihovo pomočjo sem vodila od 1927 do 1939 gospodinjske tečaje po koroških farah, tedaj so bili predsedniki te osrednje organizacije župnik Kristo Koschier, župnik in poslanec Vinko Poljanec in prof. dr. Joško Tischler, tajnik pa je bil g. dr. Vinko Zwitter. Tečaji so se vršili v župniščih in tudi na kmečkih domovih, če je bila primerna kuhinja na razpolago po 4 do 6 tednov. V zelo skromnih razmerah so nekaj dekleta sama prispevala v denarju in živilih“.

Vsak tečaj je Milka zaključila z razstavo kuharskih izdelkov in kulturno prireditvijo. Za kulturni program, recitacije, pesmi in kratek odrski prizor, je Milka poskrbela sama. Bil pa je v vsaki fari kulturni praznik, katerega so se ljudje množično udeleževali in na vsaki taki prireditvi je govoril zastopnik osrednje organizacije. Prav radi so ljudje poslušali Janka Tolmajerja, kmeta in predsednika izobraževalnega društva na Radišah. Milka nadaljuje:

„Leta 1939 so mi nacistične oblasti to delo prepovedale in leta 1941 za tri mesece zaprle in nato pregnale v Št. Jakob ob Krki, kjer sem gospodinjila provizorju Tomažu Holmarju. Po vojni, ko so šolske sestre 1946 v Št. Rupertu začele z gospodinjsko šolo pod vodstvom zaslužne prednice Gabrijele, sem najprej pomagala. 1948 sem začela s tečaji po farah, kjer sem imela pomočnice in sicer Hanco, Micko, Katrco in še par drugih, ki so danes poročene. Tudi ti tečaji so dobro uspeli, čeprav so bila le skromna sredstva na razpolago. Brat Foltej me je seznanil s pokojnim ravnateljem Markom Bajukom. Le-ta me je vzpodbudil k izdaji mojih pesmi, prva zbirka ‚Dekliške pesmi‘ in druga ‚Med cvetjem in v soncu v Ljubljani‘. Bajuk je tudi prvi harmoniziral moje pesmi, nekaj jih je harmoniziral prof. Matija Tomc, katerega sem spoznala po bratu Folteju. Tudi France Marolt se je zanimal za moje pesmi. Obiskala pa ga nisem. Potem pa sta prof. Silvo Mihelič, sedaj upravitelj tinjske fare in pokojni prof. dr. France Cigan zapisala in harmonizirala nekaj mojih napevov“.

Tako je Milka pripovedovala o sebi. Sedaj pa naj bo še meni dovoljeno, da k Milkinemu prazniku pristavim svoja osebna voščila in voščila nas vseh, ki poznamo Milkino življenjsko delo.

V sv. pismu je nekje zapisano, da bodo neporočene žene imele več otrok kakor poročene. To prav gotovo velja za Milko. Že ob svojih gospodinjskih tečajih je zbujala s kulturnimi prireditvami šolsko mladino in so ji učitelji delali vedno težave. Po vojni pa zbira mladino pliberške fare za odrske nastope in nastope v celovškem radiu. Tej mladini posveča vso ljubezen. Mohorjeva družba je v zbirki „Moje grede“ 1952 prikazala, kako sadi Milka rože in rožice za praznike po svojih gredah in v drugi zbirki „Lipov cvet“ 1972, kako zbira Milka lipovo cvetje, da si „kuha“ čaj, kadar jo skrb za njo in nas navdaja v bodrilo njej sami in nam vsem.

Milka, za Tvoj življenjski praznik, Ti v svojem osebnem imenu in v imenu vseh Tvojih znancev, prijateljev, želim predvsem zdravja, da bi za naprej slovenskim novomašnikom zlagala pesmi in ob priliki drugim rojakom vlivala svoja voščila v obliki občutenih pesmi.

Letos bo izšla 3. zbirka Milkinih pesmi. Poleg tega bo konec februarja izšla tudi zbirka njenih podjunskih narečnih pesmi, ki jih bosta izdala Krščanska kulturna zveza v Celovcu in „Klub mladje“.

F. Hartman 70-letnik

In Foltej Hartman ima tudi sedemdeset križev na ramah, ki jih ne more več zakriti. Z imenom Foltej Hartman je povezana slovenska pesem. Pesmi je posvetil svoja mlada leta, pesem ga je dvigala na Kalvariji in s pesmijo je dajal življenjske volje sotrpinom in je po dolgoletnem trpljenju s svojim zborom nesel vest rojakom v Ljubljani in Mariboru, da smo koroški Slovenci preživeli hitlerizem in da na narodni fronti nismo obnemagali.

Folteju pa želim, da bi še dolga leta dajal nam vsem s pesmijo življenjske volje in njemu osebno pa predvsem zdravja. Mi

ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU
Ebentaler Straße 14

OBJAVA

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

1. Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1977/78 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 14. do 28. 2. 1977, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
2. Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1976/77 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.
3. Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bi morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1977. Sprejemni izpiti bodo en teden pred koncem šolskega leta.
4. Konec maja 1977 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh vseh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oziroma o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
5. Poznejše prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.
6. Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu, Ebentaler Straße 14, 9020 Celovec.

RAVNATELJ:
dr. Pavle Zablatnik, l. r.

BELO JEZERO
(Gorela koča)

Kmalu po polnoči, 28. januarja, je začelo goreti v leseni koči izdelovalca čolnov Krištofa Domeniga v Neusachu, v občini Belo jezero (Weißensee). Verjetno je ogenj zanetila iskra iz bližnje hiše. Požar, ki so ga pogasili gasilci iz Belega jezera, je napravil škode za okoli 15.000 šilingov.

ŠMOHOR — PRESEŠKO JEZERO
(Nesreča hotelirja)

36-letni hotelir Arnold Pucher iz Sonnenalpe-Naßfeld se je 26. januarja smučal na Rudnigerjevi planini, v občini Šmohor-Preseško jezero. Pri tem je padel tako nesrečno, da si je hudo poškodoval koleno. Puherja je moral prepeljati helikopter v deželno bolnišnico (posebni zavod) v Šmohorju.

ŠPITAL OB DRAVI
(Vlomili v šolo)

Pretkani tatovi so 27. januarja ponoči vdrli — verjetno so se že prejšnji večer skrili v kleti — v meščansko šolo v Špitalu ob Dravi in s posebnimi montažnimi ključi odprli vrata, omare in predale ter prebrskali vse, kar jim je prišlo pod roke. Seveda so se najbolj veselili ukradenega denarja v znesku 8500 šilingov, kot plen pa jim je padla v roke tudi hranilna knjižica. Škodo, ki so jo vlomilci pri kraji napravili, cenijo na 40.000 šilingov.

● Dan poprej so neznani storilci kradli v veleblagovnici Coop. Kot plen jim je padlo v roke 2500 šilingov. Škoda, ki so jo tatovi pustili za seboj, znaša okoli 3000 šilingov.

● 31. januarja ponoči je neznan tat vdrl v cvetličarno Prader v Špitalu ob Dravi — v trgovino je prišel, potem ko je razbil izložbeno okno — in ukradel iz blagajne okoli 300 šilingov. Razbita šipa je stala 7000 šilingov.

CELOVEC
(Nezgodi pri smučanju)

10-letna učenka Siegried Lex iz Celovca je 24. 1. pri smučanju v St. Oswaldu, v občini Bad Kleinkirchheim padla in si zlomila nekaj členkov na prstih rok. Pilot helikopterja Johann Werginz jo je prepeljal v celovško bolnišnico.

26. januarja pa si je na Falkertu pri smučanju zlomil nogo orožniški uradnik Ernst Kreiner iz Celovca in ga je moral rešilni avtomobil prepeljati v deželno bolnišnico v Celovcu.

LJUBLJANA

Arhitekt Jože Plečnik, častni doktor ljubljanske in dunajske univerze je na dan sv. Treh kraljev umrl v 84. letu svoje starosti v Ljubljani pred 20 leti. On je zapustil znane in znamenite stavbe na Dunaju, v Pragi in v Ljubljani in sicer cerkve, kapele. V Ljubljani si je postavil trajne spomenike v Univerzitetni knjižnici, Tromostju in v Žalah.

V mestni hiši v Celovcu je bila lani razstava fotografij Plečnikovih del. (Glej tudi članek o Plečniku na 5. strani.)

CELOVEC

Gospod prelat Aleš Zechner je lani praznoval petdesetletnico svojega mašništva.

Kaplanoval je po raznih podjunskih farah in bil v vojnem času župnik in dekan v Dobrli vasi. Pred dvajsetimi leti ga je krški škof ddr. Köstner vpeljal v stolni kapitelj in s tem ustanovo vladajoče Cerkve na Koroškem. Vemo, da se je zelo težko odrekel svoji fari v Dobrli vasi. Poleg dela, ki mu ga nalaga kapitelj, upravlja tudi dolžnosti dekana boroveljske dekanije.

CELOVEC

Pred dvajsetimi leti je v založbi Narodnega sveta koroških Slovencev izšla brošura „Die Sprachenfrage in Kärnten vor hundert Jahren und heute“. To vprašanje je pred 100 leti enako zaposljevalo duhove kot v letu 1977.

ČAJNA
(Nesreča avtomobilskega tanka)

V soboto, 29. januarja, se je v zgodnjih jutranjih urah v Bistrici na Zilji pripetila prometna nesreča, ki bi lahko imela hude posledice.

Avtomobilski tank, ki se je ponesrečil na Ziljski zvezni cesti, na podlagi izjemnih potrdil, sploh ni imel dovoljenja voziti po imenovani cesti. Ravno v Bistrici na Zilji je začelo zaradi obilice snega prikolico glavnega vozila zanašti; le-ta se je najprej postavila počez, potem pa je treščila v avtomobilski tank. Sunek je bil tako močan, da je pri priči počil kotel, na cesto pa je steklo 6000 litrov gorilnega olja. Le-to je začelo teči v kanale, in samo pridnim gasilcem iz Podkloštra in Bistrice na Zilji se je zahvaliti, da so preprečili olju pot v potok Bistrico.

MAGDALENSKA GORA-PUDLAS
(Vajenca kradla)

Na sodniško zahtevo je žandarmerija iz Labota pred kratkim aretirala dva trgovska vajenca (16 in 15 let) iz Magdalenske gore oziroma Pudlasa in ju začasno izročila deželnemu sodišču v Celovcu.

Zlikovca sta namreč svojemu delodajalcu kradla živež, torbe za kampinge, stekloreznike (priprava), lepilne trakove, nože in druge predmete. Ukradeno blago sta potem skrila na vrtu za trgovino. Ko sta nameravala le-to odnesti, ju je zasačil orožnik. Vajenca sumijo, da sta hotela z ukradenimi predmeti ulamljati v stanovanja.

ŠPITAL OB DRAVI
(Čelno trčenje)

Dne 28. januarja je prišlo na Kačjegorski zvezni cesti na Trati do čelnega trčenja dveh avtomobilov.

28-letni jugoslovanski začasni delavec v tujini Ivan Joha iz Essna je s svojim osebnim avtomobilom zaradi poledice na ovinku zavozil preveč na levo stran ceste ter tako trčil v naproti vozeči težek tovornjak s prikolico 27-letnega Reinholda Holzbrecherja iz Stuttgarta.

Ivan Joha in njegova sopotnika, oba Jugoslovana, Andrej (54) ter Jože Joha (45) iz Essna, so bili hudo ranjeni in so jih morali prepeljati v bolnišnico v Špitalu.

Darujte za tiskovni sklad!

PRIREDITVE

ZA TISTE, KI SE RADI SMEJIJO!
Mladina iz Železne Kaple vabi na veseloigra
JEPPE S HRIBA
(Ludvik Holberg)
Kraj: Farna dvorana v Železni Kapli
Čas: sobota, 12. 2. 1977, ob 19.30
Gostuje: SPD „Rož“ iz Št. Jakoba v Rožu

VEČER PETJA IN GODBE
Prireditelj: SPD „Obir“ na Obirskem
Kraj: Obirsko, pri Kovaču
Čas: sobota, 12. 2. 1977, ob 20. uri
Nastopata: Kvartet iz Slovenjega Plajberka
Ansambel „Drava“ iz Borovelj

VESELOIGRA: „PRIČARANI ŽENIN“
Prireditelj: Farna mladina v Pliberku
Kraj: Farna dvorana v Pliberku
Čas: nedelja, 13. 2. 1977, ob 19.30
Gostuje: Farna mladina iz Vogrč

VESELOIGRA: „PRIČARANI ŽENIN“
Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi
Kraj: Dobrla vas, narodni dom
Čas: nedelja, 13. 2. 1977, ob 14.30

VESELOIGRA: „JEPPE S HRIBA“
Prireditelj: SPD „Jepa“ Loče ob Baškem jezeru
Kraj: Loče ob Baškem jezeru v Kulturnem domu
Čas: nedelja, 13. 2. 1977, ob 19.30

SKIOPTIČNO PREDAVANJE O SREDNJI AZIJI
Prireditelj: SPD „Borovlje“
Kraj: Borovlje, Dollichgasse 5, v društveni sobi
Čas: petek, 18. 2. 1977, ob 19. uri
Predavatelj: Mirko Kunčič

---

5. PLES „DANICE“
Igrajo: „Veseli Kapelčani“ (The Spiders)
Kraj: Št. Primož, pri Voglu
Čas: sobota, 19. 2. 1977, ob 19.30
Na programu so petje, ples, srečolov in druga presenečenja.

PUSTNI PLES OTROK
Kraj: Št. Primož, pri Voglu
Čas: nedelja, 20. 2. 1977, ob 14. uri
Program: Odrski prizorček, nagrade ter za vsakega otroka majhno darilce in „špecej“.

NA PUSTNO NEDELJO PRIDEJO VSI V ŠT. RUPERT!
Prireditelj: učenke gospodinjske šole
Kraj: Št. Rupert pri Velikovcu
Čas: nedelja, 20. 2. 1977, ob 14. uri
Program:
— Nekaj luštnih bodo zapele vesele učenke
— Oh, ta naša Polona... dvodejanka
— Pogum in dobra volja...
— Katera bo prva? igrica v dveh dejanjih
— Plesišča se povsod zapirajo...

PRIDITE VSI NA **PLES**
KLUBA SLOVENSKIH OBČINSKIH ODBORNIKOV
V soboto, 12. februarja 1977, ob 20.00, pri Šoštarju v Globasnici
Zabaval Vas bo znani ansambel FANTJE TREH DOLIN
Pokroviteljstvo: Prdsednik Kluba slovenskih občinskih odbornikov Filip Warasch

LEV DETELA:

Dr. France Prešeren v nemških prevodih

Ljubljanska SLAVISTIČNA REVIJA je pred kratkim natisnila Kerschetove dopolnitve k bibliografiji prevodov pesmi Franceta Prešerna v nemščino. Celovški slavist in prevajalec Peter KERSCHE že leta zbira prevode. Našel je že nad petsto bibliografskih enot, kar dokazuje, da so velikega slovenskega pesnika, katerega 128-letnico smrti smo 8. 2. obhajali, velikokrat prevajali v nemški jezik.

Zagotovo veljajo kot najpomembnejši prevodi poezij Franceta Prešerna tisti, ki so izšli v knjižni obliki. Knjige najlažje odkrijemo, razmeroma enostavno si jih lahko priskrbimo, v njih je pesnik obširneje predstavljen, kot v reviji ali časopisu.

Vendar velja pristaviti, da so boljši in pomembnejši prevodi večkrat izšli v revijah in časnikih. Že leta 1900 je LJUBLJANSKI ZVON na straneh 826 do 839 objavil obširen in dober pregled revijalnih prevodov Prešernovih pesmi v nemščino. Temu pregledu je pozneje sledilo več dopolnitev. Tako je znani slovenski literarni zgodovinar dr. France Kidrič leta 1910 v LJUBLJANSKEM ZVONU objavil spis VINCENCA ZUSNERJA „NEMŠKI PREVODI IZ PREŠERNA IN DRUGO". Isto leto, namreč 1910, je o prevodih Prešerna v nemščino v LJUBLJANSKEM ZVONU poročal tudi L. Pintar. Že leta 1908 je na primer v LJUBLJANSKEM ZVONU o prevajanju Prešernovih pesmi v nemščino pisal tudi J. Bratina. V LJUBLJANSKEM ZVONU je izšlo še več poročil o prevajanju Prešerna v nemščino, a naj zadostuje gornji namig.

Za slovenske zamejske razmere je važno, da je več prevodov Prešernove lirike izšlo v celovški reviji CARINTHIA.

Leta 1866 je izšla v Ljubljani v knjižni obliki Prešernova pesnitev KRST PRI SAVICI v nemškem prevodu Heinricha Penna pod naslovom DIE TAUFE AN DER SAVICA. Epos von F. Prešeren.

Ljubljanski založnik Kleinmayr je istega leta, namreč 1866, izdal v knjižni obliki Prešernovo balado POVODNI MOŽ pod naslovom DER WASSERMANN. Prevod je oskrbel Ludwig Germonik, ki je pesnitvi dodal posebno mitološko študijo. Eksemplar te danes redke knjige hrani Nacionalna biblioteka na Dunaju.

Zanimivo je, da je še isto leto natisnil ljubljanski založnik Wagner — isto leto je objavil že prevod KRSTA PRI SAVICI — v knjižni obliki Prešernovo balado TURJAŠKA ROZAMUNDA.

Nemški svet je Prešernove pesnitve z zanimanjem in na veliko posebno na Kranjskem bral, zato je moral Otto Wagner že leta 1867 ponatisniti Pennov prevod KRSTA PRI SAVICI.

Na veliko je Prešerna prevajal Anton PACE. Pri Kleinmayerju in Bambergu v Ljubljani je leta 1869 izdal Prešernove pesnitve pod naslovom LIEDER DES FRANC PRESERN. Založba J. Giontini v Ljubljani je leta 1871 natisnila v graški tiskarni Vereins-Buchdruckerei DVE BALADI FRANCETA PREŠERNA, Turjaško Rozamundo in Povodnega moža. Pesnitvi je prevedel GERMONIK. Izvod knjige hrani graška Univerzitetna knjižnica.

V knjigi lastnih poezij MODRE NOČI (Blaue Nächte), ki je izšla let 1871 v Gradcu, je Ludwig Germonik natisnil tudi vrsto svojih prevodov iz Prešerna, med drugim sonet Očetov naših imenitna dela in balado Turjaška Rozamunda — in seveda Povodnega moža, ki je tisti čas tako zaslovel.

1882 je Peter von Radics izdal v Leipzigu literarno študijo o Slovenskem pesniku Francetu Prešernu, učitelju in prijatelju Anastasiusa Grüna, kot nemškem pesniku. V tej knjigi je Radics predstavil slovenskega pesnika tudi kot NEMŠKEGA POETA.

V posebnem separatu je dunajska ÖSTERREICHISCH-UNGARISCHE REVUE objavila l. 1893 SONETE FRANCETA PREŠERNA v prevodu Ludwiga Waldecka, ki se je v resnici pisal August Dimitz.

Neutrudni Ludwig GERMONIK se je spet in spet oglasil. Tako je na primer izdal knjigo PESMI IN PESNITEV IZ AVSTRIJE, ki jo je objavilo Grillparzerjevo združenje na Dunaju v založbi Johanna Andréja v Leipzigu in Offenbachu na Maini. Ta knjiga je doživela vsaj šest ponatisov. V njej je objavljen Prešernov sonet Očetov naših imenitna dela, a tudi baladi Turjaška Rozamunda in Povodni mož.

V SLOVANSKI ANTOLOGIJI, ki je izšla leta 1895 v znani BIBLIOTEKI SVETOVNE LITERATURE založnika Cotte v Stuttgartu, sta objavljeni tudi dve Prešernovi pesmi POD OKNOM in SILA SPOMINA v prevodu A. Paceja.

V raznih zbirkah svojih pesmi so objavili prevode iz Prešerna še razni drugi avtorji, tako na primer Hugo von Schwarzthale že leta 1833. Ko je med drugim prevedel verze Tak kakor hrepeni oko čolnarja.

Leta 1901 so v Ljubljani izšle Prešernove nemške pesmi pod naslovom DEUTSCHE GEDICHTE.

Posebno pomembna knjiga Prešernovih poezij je izšla leta 1901 na Dunaju z naslovom POESIEN. Izdal jo je Fran Vidic, prevode pa so oskrbeli Heinrich Penn, Alojz Rudolf, Anton Funtek, Eduard von Strahl, Louise Pesjak, Anton grof Pace, Edward Samhaber, Ludwig Germonik, Lovro Pintar, V. Tausk, Ludwig Dimitz, Ivan Skerjanec, Fran Vidic, Ivan Souvan in Felix baron Pino.

Louise Pesjak je objavila leta 1865 v Ljubljani svoje prevode poezij Franceta Prešerna. Anton Funtek je leta 1901 v ljubljanskem nemškem časopisju LAIBACHER ZEITUNG izdal lastne prevode Prešernovega SONETNEGA VENCA, ki so nato izšli tudi kot samostojen separat.

Prekoračili bi možnost našega poročila, ko bi naštevali vse do danes znane nemške prevode iz Prešerna. Omenimo naj le, da je med svoje pesmi sprejel tudi prevode iz Prešerna nemški pesnik Edward Samhaber, ko je leta 1887 v Ljubljani izdal svojo pesniško zbirko DICHTUNGEN. Leta 1916 je dr. Rudolf Andrejka izdal v nemščini SLOVENSKE VOJNE IN VOJAŠKE PESMI, med njimi tudi prevode Prešernovih pesnitev. Isti je leta 1932 v Ljubljani natisnil antologijo slovenskih pesmi v nemščini, v kateri najdemo Prešernovi pesmi STRUNAM in KAM.

Do sedaj najboljši in najpomembnejši nemški prevodi Prešernovih poezij se nahajajo v knjigi PESMI — GEDICHTE, ki jih je oskrbela pesnica Lili Novy, sama nemškega rodu, a v slovenščini pišoča. Ta knjiga je izšla leta 1936 v Ljubljani.

Znani avstrijski pesnik Felix Braun je sprejel Prešerna v svojo veliko antologijo ORFEJEVA LIRA, s podnaslovom Lirika narodov v nemški prepesnitvi. V tej antologiji je objavljena Prešernova pesem MEMENTO MORI v prevodu Lily Novy.

Ista pesem je izšla tudi v knjigi SONETI NARODOV, ki jo je pripravil Theodor Busch in izdal leta 1954 v Heidelbergu. Pomembna je tudi tako imenovana JUGOSLOVANSKA ANTOLOGIJA, ki je izšla leta 1932 pri založbi Rascher v Zürichu, Leipzigu in Stuttgartu. V tej antologiji, ki jo je uredila Katharina Jovanovits, najdemo več prepesnitev iz Prešerna, namreč Povodnega moža, Življenje ječa, čas v nji rabelj hudi — in drugo. Te pesmi je prevedel Edward Samhaber.

S Prešernom pa so se tudi znanstveno ukvarjali. Leta 1929 je v Münchnu izšla disertacija Romana Lea Tolminca: Dr. Franc Ksaverius Prešeren in nemška literatura.

Pričujoče poročilo je moglo pokazati samo bežen izsek iz široke prevajalske dejavnosti, ki je posredovala nemškemu svetu vrsto Prešernovih pesmi. To razvejano in bogato prevajanje dokazuje, da je Prešeren zbudil pozornost čez meje svoje ožje domovine in bil deležen živahnega in plodovitega zanimanja v mednarodnih kulturnih krogih.

Bibliografsko poročilo Petra Kerscheta bo moglo prikazati določene nove poglede na razmerje med slovensko in nemško literaturo. Pokazalo se je namreč, da se je nemško govoreči svet bolj zanimal za Prešerna — a tudi za nekatere druge slovenske literate — kot so to prvotno nekateri mislili. Posebno v času avstro-ogrske monarhije je izšlo obsežno število najrazličnejših prevodov slovenskih avtorjev v knjižni obliki, v revijah in v časopisju. Velika zasluga Petra Kerscheta je prav v tem, da zbira dokazni material, kar je dolgotrajno, zamudno in velikokrat tudi nehvaležno delo. Zato pa bo bralec, ki zna take sprva kar se da dolgočasne sezname pravilno čitati, kmalu spoznal, kako ta bibliografski material na plastičen in zanimiv način govori o literarnem življenju, razmerah, pisateljih in prevajalcih.

Tudi literarni svet velikega pesnika Franceta Prešerna zadobi naenkrat nove značilnosti. Nenadoma spoznamo, kako je Prešernovo literarno delo prestopilo meje ožjega narodnega jezikovnega prostora in moglo tudi v tujini s pomočjo v drugih jezikih povedati zanimivo pesniško sporočilo.

20-letnica smrti Jožeta Plečnika

V Delu je pred kratkim Peter Krečič objavil članek o slavnem slovenskem arhitektu Jožetu Plečniku ob 20-letnici njegove smrti. Krečičev sestavek ima naslov „Plečnikova dediščina". Iz sestavka povzemamo na kratko nekaj najvažnejših stavkov. (Op. ur.)

Pretekli mesec (6. 1.) je minilo dvajset let od smrti enega najpomembnejših tvorcev sodobne arhitekturne misli na Slovenskem, ustanovitelja ljubljanske „arhitekturne šole" in vzgojitelja nekaj generacij arhitektov. Obletnica daje predvsem priložnost, da poskušamo znova premišljati o formalnih in vsebinskih lastnostih Plečnikovega prispevka, toliko bolj, ker smo se domala znebili vrsto predsodkov, izvirajočih iz predvojne in povojne funkcionalistične tradicije.

Pisec omenja več del, ki so doslej izšla o Plečnikovi arhitekturi, tako tudi Fr. Stele: Arhitekt Jože Plečnik v Italiji (Ljubljana 1967). V Turinu je izšla knjiga o Plečniku v italijanščini izpod peresa Malca Pozzetta: Jože Plečnik e la scuola di Otto Wagner: v Mariboru so izšli v knjig zbrani fragmenti o Plečniku in njegovi šoli Dušana Grabijana. Razstava v Narodni galerji je pobudila vrsto zapisov, med katerimi je prispevek Naceta Šumija v Sintezi.

Krečič meni, da bo o dediščini Jožeta Plečnika treba še spregovoriti v monografskem delu, ki pritiče ustvarjalcu takšnega formata, kakor je bil Plečnik. Z druge strani obvezuje Plečnikova dediščina tudi oblikovalce zlasti arhitekte in urbaniste. Najbrž jim Plečnikove zasnove ne bodo dale neposrednih pobud, toda njegova dediščina je tako prežeta z neustavljivo voljo po oblikovanju od drobnega predmeta do velikomestnih ureditev, da je samo s tega stališčaa ne bo mogoče pustiti ob strani. Njegov zaneseni boj za arhitekturo, kakor tudi njegovo upiranje uradniškemu anonimnemu poseganju v vprašanja oblikovanja zlasti mest, bi moral tudi danes notranje izzvati občutljivega arhitekta.

OBJAVA

Po odloku Zveznega ministrstva za pouk in prosveto je čas za vpisovanje v

1-LETNO GOSPODINJSKO ŠOLO IN V
3-LETNO STROKOVNO ŠOLO ZA ŽENSKE POKLICE

od 14. do 20. februarja 1977.

Sprejete morejo biti učenke, ki so uspešno končale 8. šolsko stopnjo in ki vsaj v govoru delno obvladajo slovenski jezik.
Prijavi za sprejem je treba priložiti spričevalo 1. semestra, rojstni list in domovnico.
Učenke, ki stanujejo v internatu, dobijo ob danih pogojih državno podporo.
Prijave so možne osebno v šolski pisarni ali pa pismeno na naslov:

Strokovna šola za ženske poklice šolskih sester, Št. Peter 25, 9184 Št. Jakob v Rožu.

Vodstvo šole

V. Polanšek: Prešernov nagrajenec

Na veliki kulturni prireditvi v dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani se je pred praznikom Prešernovega imena, predstavila javnosti

nova vrsta počaščencev, dobitnikov Prešernovih nagrad.

Slavnosti so se udeležili tudi vidni predstavniki koroških Slovencev: osrednji tajnik NSKS Filip Warasch, podpredsednik in tajnik KKZ dr. Janko Zerzer in Nužej Tolmajer, predsednik in tajnik ZSO dr. Franci Zwitter in Feliks Wieser, za Klub mladje dipl. inž. Franc Kattnig in pa seveda nagrajenec Prešernovega sklada Valentin Polanšek.

Pesnik in pisatelj Valentin Polanšek je prejel nagrado Prešernovega sklada za pesniške zbirke zadnjih let, v katerih izpoveduje iskreno ter narodno in socialno ogroženost koroškega slovenskega človeka.

ŠT. JANŽ V ROŽU:

Misijonsko delo v Ugandi

V okviru misijonskih potovanj po naših krajih, katere izvršujejo misijonarji iz Ugande, Angole in drugih misijonskih dežel, je v nedeljo, dne 7. februarja, prišel tudi k nam v Št. Janž pater misijonar, doma je iz dežele ob Renu v Nemčiji, ki deluje že deset let v Ugandi. Med sv. mašo je imel pridigo in nam marsikaj zanimivega povedal iz njegove popotne torbe, iz krajev Ugande.

V ponedeljek zvečer smo bili pa povabljeni k Tišlerju, tam je imel skioptično predavanje, kazal nam je slike iz življenja ljudi iz revnih krajev Ugande, posamezne koče itd. Vasi in mesta bolj naprednih ljudi nam ni kazal. Najbolj ugajala nam je slika, ki je kazala skupino kakih dvajset otrok šolarjev, ki so bili pred revnim šolskim poslopjem. Povedal nam je, kako so ti otroci revni, ker nimajo svinčnikov, ne šolskih tabel, niti nobenih šolskih knjig za učenje. Stavil nam je vprašanje, kako se morejo ti otroci kaj naučiti in kako se uče. Neka prebrisana deklica pa je rekla: „Pa pišejo v pesek!" Stavimo si sedaj mi vprašuje: Že sto let deluje misijonsko delo v Ugandi, mesec za mesecem pošiljajo velike vsote darov v te misijonske dežele, pa se še do danes ni odcepil prašek denarja, da bi kupili tem revnim šolarjem najnujnejše potrebščine za šolanje.

Sedaj je zima in čas in si lahko vsak izmed nas natančneje izprašuje svojo vest. i. h.

DOM v TINJAH

Od ponedeljka, 14. 2. 1977, ob 18.00 do četrtka, 17. 2. 1977, do 14.00

JAZ SEM VAS IZVOLIL!

Duhovne vaje za duhovnike
Vodja: dr. France Rode, lazarist

Od četrtka, 17. 2. 1977, ob 18.00 do nedelje, 20. 2. 1977, do 14.00

DNEVI PESMI IN IGER ZA NAŠE MALE

Vodji: kaplan Janez Tratar
gospa Dorica Sabotnik

Od petka, 25. 2. 1977, ob 18.00 do nedelje, 27. 2. 1977, do 14.00

POTA K VIRU SREČE

Duhovne vaje za dekleta od 18. leta naprej
Vodja: dr. Janez Jenko, SDB

Berite in širite „nt"!

Šime Martinjak:

(6. nadaljevanje)

Aretacija in doživetja v taborišču Buchenwald

Nam pri požarni straži so pričeli dajati celo žganje in vino (to je bilo samo 24. avgusta). Kaznjenci so imeli pri bombardiranju smolo. Delali so v tovarni izven taborišča, in ko so začele padati bombe na objekte, so si hoteli rešili življenje z begom v gozd, ki je bil tik za tovarno. V gozdu pa so naleteli na straže, ki so začele nanje streljati. Od te množice ljudi je ostalo le nekaj živih, vse ostale so ubile bombe. Ko so esesovci videli, da na taborišče ni padla niti ena bomba, so pričeli zidati bunker na zbirnem prostoru, ker so vedeli, da so za žico brez skrbi za svoje gnusno življenje.

Kako se je spremenilo za nas, ki so nas šteli kot nemške državljane po vsem dogajanju? K zboljšanju pogojev je doprineslo razsulo fašistične Italije, edino lakota je še ostala. Od časa do časa smo pričeli dobivati pošiljke rdečega križa iz Francije, Švedske in Nizozemske. Vendar samo nemški državljani, od ostalih narodov pa samo Slovenci, ker je bila Slovenija vključena v rajh, ostali Jugoslovani pa ne. Pri razdeljevanju pošiljk so se najbolj izkazali Slovenci, ker so tovariško razdelili med vse, kar je bila zasluga tovariša Figarja.

Še pred bombardiranjem so pričeli postavljati barake na severnem koncu taborišča. Ko so bile prve barake dozidane, sem dobil nalog, da pripravim za določeno število pogradov slame. Slame pa ni bilo več, zato smo pripravili lesno volno (Holzwolle) poleg tega pa dve odeji.

Čez nekaj časa so pričeli prihajati prevozi z vlaki po zgrajeni železnici. Ne vem več, koliko tisoč so jih pripeljali. Bili so iz različnih krajev, tudi Slovenci, največ pa Madžarov in med temi večina Židov. V teh barakah je bila varnostna zapora zaradi nalezljivih bolezni, zato so jih zagradili z bodečo žico.

V nekaj dneh se je med temi ljudmi pojavila neka nalezljiva oblika tifusa. Kdor je imel opravka s temi barakami, so ga cepili proti tifusu, vendar samo zaradi tega, da ne bi esesovci nalezli bolezni.

Pri enem od teh prevozov so mi sporočili, da so vmes tudi Slovenci. Takoj sem odšel v pisarno in pogledal seznam, če morda koga poznam. Za rešitev teh ljudi se ni dalo nič napraviti, to sem vedel. Nenadoma pa sem opazil ime Janeza Levarja, ki sem ga poznal iz Ljubljane. Vendar nisem bil prepričan, zato sem dobil vzrok, da sem lahko šel v barako. Na glas sem zavpil „Levar!“ in takoj se je oglasil Janez s svojim svojevrstnim glasom. Takoj sem spoznal dramskega igralca Levarja. Ko je slišal svoje ime, je prišel z ležišča, vendar zelo počasi, tako je bil izstradan, da ga drugače ne bi spoznal. Bila ga je sama kost in koža. Povedal je, da je zelo lačen, in ker sem dobil tu pa tam kak zavoj, sem mu dal kruha, margarine in sirupa. Potem pa si je zaželel goveje juhe, da bi si opomogel. Skušal sem jo dobiti, zato sem šel k Figarju in mu povedal, kaj bi rad. Rekli so, da je edina možnost, da jo organiziramo, to se pravi ukrademo. Tako smo prišli do nje. Potem smo šli do Staneta Mahkote, ki je bil zdravnik v taboriščni bolnišnici in takoj je uredil, da je Levar prišel v bolnico.

Neverjetno je, kako so ljudje gladovali, umirali so vsak dan od lakote in še za tifusom. Nekega dne sem videl, kako so ležali mrliči eden na drugem, da jih nisi mogel prešteti, ker krematorij ni zmogel sežigati sproti. Kaj so delali živi s temi trupli, me je strah, da bi povedal, ker se zdi človeku neverjetno. Ti prizori so se vrstili dan na dan.

Ker je prišlo vsak dan po več prevozov, je zmanjkalo lesne volne za pograde. Dobil sem nalog, da moram po slamo na postajo in šli smo z vozičkom tja. Takrat je pripeljal vlak z novim prevozom ujetnikov, večina Madžarov. Bilo je pozimi in močno je snežilo. Te ljudi so pripeljali v odprtih vagonih, stali so zmrznjeni in z odprtimi usti gledali v nebo in lovili snežinke, da bi pogasili žejo. (Mi jim nismo smeli dati vode). Potem so odprli vagone, veliko jih ni moglo hoditi, zato so jih naložili na vozičke in peljali v tiste barake. Ko so spraznili vagone, sem videl mrliče ob steni vagona, da so ujetniki sedeli na njih. (Dalje prihodnjič)

Takšna sem

Povem vam, da ni lahko predstaviti samega sebe. Drugega že, ne rečem, a samega sebe? Naj zapišem, da sem prepirljive narave in zelo nadarjena jezikavka. To bi vam rekli tudi doma, če bi jih vprašali. Sicer pa to niti ni tako važno. Bolj pomembno je, vsaj za mene, da zelo rada berem knjige. Prvo knjigo sem prebrala že, ko sem bila stara komaj štiri leta in od takrat so se vrstile druga za drugo. Najprej sem brala knjige, ki jih je prinašala domov sestra, ko pa sem začela hoditi v šolo tudi jaz, sem brala sestrine in svoje. No, za našo mamo to že ni važno, ko nočem po drva. Pa odbojko rada igram in košarko in rokomet. Zadnjič sem morala ves teden vsak dan pomiti kup posode, kar res ni šala. In vse zato, ker sem pozno prišla domov.

Najraje pa pasem. Tam lahko počnem, kar se mi zljubi. Lahko pojem, berem, se učim in sploh vse, kar hočem.

Rada pišem tudi spise in pesmice. Na papir izlijem vse svoje radosti in tegobe. Papir je zelo zvest prijatelj, nikoli me še ni razočaral.

Ne smem pozabiti tudi na učenje, učim se zelo rada. Rada imam vse predmete, najraje pa slovenščino in zgodovino, le kemijske formule so mi nadležne. Ker pa vem, da brez njih ne gre, se pač učim.

Kot sem že zapisala, sem zelo prepirljive in jezikave narave. Za vsako figo se razhudim. Občudujem ljudi, ki dobrohotno pretrpe vse „krivice“. Jaz tega ne zmorem, čeprav bi rada. Sem tudi zelo mehkočutna. Razžalosti me vsaka ostrejša beseda. Del svojega prostega časa posvetim rožam in živalim. Zelo jih imam rada. Doma imam že kar majceno vrtnarijo. Od živali imam najraje kužka Pubija. Imela sem tudi prikupnega ježka Bodička. Ko se je že udomačil, je neke noči izginil; kam, ne vem. Najbrž k svojemu rodu.

Tako, predstavila sem se... Pa še tole! Sem precej velike in suhe postave, zaradi česar me sestra večkrat zmerja s preklo. A ji ne ostanem dolžna. Že od daleč me lahko spoznate po pegah in kratkih kostanjevih laseh. Pege so mi šle včasih na „jetra“, zdaj pa sem še ponosna nanje, saj še pesmi pojo o njih. Saj poznate pesem „Pegasto dekle“. Najraje tičim v hlačah ali pa v kratkem krilcu. Rada spim in dobro jem.

Lep pozdrav in ne pozabite — to sem jaz in takšna sem. O. F.

DR. FRANCE PREŠEREN:

Strunam

Strune, milo se glasite,
milo, pesmica, žaluj;
srca bolečine skrite,
trdosrčni oznanuj!

Kak' bledi mi moje lice,
kak' umira luč oči,
kak' teko iz njih solzice,
ki ljubezen jih rodi.

Od željá kako zdihuje,
po nji hrepeni srcé,
kak' mu je veselje tuje.
kak' od sreče nič ne ve.

Kak' s seboj me vedno vleče,
koder hodi, njen obraz,
kak' obličje nje cveteče
v srcu nosim vsaki čas.

In kak' ve, ki bi nje hvalo
rade pele zanaprej,
ak' se ne usmili kmalo,
mor'te[1] vtihnit' vekomej!

Te in take ve nosite
tožbe, strune, tje do nje,
ako mor'te,[2] omečite
neusmiljeno srce.

[1] mor'te = morate;
[2] mor'te = morete.

Oh, ta pust!

K vsakoletnim veselim prireditvam štejemo tudi pust, to ljudsko šego, rekli bi lahko tudi praznovanje konca zime in skorajšnjega začetka pomladi.

Pust označujejo hrupno veselje ter druga „dejanja“, ki naj — kot pravi pregovor — „odženejo zimo in vplivajo na rodovitnost v prihajajočem letu...“ Pravijo, da je pust tudi „vseh norcev dan“. Kakorkoli že, pust je dan veselja, ko si ljudje prekrivajo obraze z maskami, ko se pustno našemijo, ko enkrat v letu živijo drugače in so tudi — glede na masko in obleko — „drugačni ljudje“.

Da, v pustnem času hodijo maškare, šeme, v nekaterih krajih pa imajo tudi stalno obliko in ime (kurenti na Ptujskem polju, cerkljanski „laufarji“ itd.).

Enkrat na leto je pust in privoščimo (in želimo!) tistim, ki ga „praznujejo“, veselo počutje!

Za pusta smeha polna usta!

NI VEDEL

Jaka: »No, Miha, kako pa zdaj voziš seno z enim konjem, ko si drugega prodal?«

Miha: »Veš, da nisem prej vedel, da lahko peljem z enim konjem prav tako kot z dvema, če pelje cesta navzdol.«

ZABELJEN ODGOVOR

Janezek je šel na zabavo in pri sosednji mizi je zagledal lepo dekle. Poprosil jo je za ples. Dekle pa je Janezku, ki je bil manjše postave, odgovorilo: »Ne, ne plešem z otrokom!«

Janezek, navihanec in šaljivec, ji je takoj zabeljeno odgovoril: »Oprostite, prosim, mojemu nadlegovanju. Nisem namreč vedel, da ste noseči...!

KOMPLIMENTI

»Pravijo, da imate prevelika ušesa za žensko.«

»Vi imate prav gotovo premajhna za osla.«

KOPANJE

Sinko pride iz šole in veselo pripoveduje materi: »Danes smo se kopali. Vsi smo šli v potok in se kopali.«

Mati ga vpraša: »Ali so bile tudi deklice zraven?«

»Ne vem, smo bili vsi nagi,« ji je odgovoril sin.

IMA JO V GLAVI

Profesor italijanščine je vprašal Tončka, kako se imenuje slama po italijansko. Tonček nekaj časa razmišlja, potem se mrzlično udari z roko po glavi in reče: »Saj jo imam v glavi, a se ne morem spomniti.«

V TRGOVINI

Neka ženska je hotela kupiti kozico; mahjno, samo za cvrtje enega jajca.

Prodajalka ji odgovori: »Kupiti morate vso garnituro!«

»Toda jaz potrebujem samo eno mahjno kozico,« reče ženska.

»Nimamo posameznih,« ji odgovori prodajalka.

»Pa bi vendar morali prodajati tudi posamezne!« reče ženska.

Prodajalka pa se razjezi: »Kam, le kam bi prišli, če bi ženske urejevale gospodarstvo...!«

DR. FRAN DETELA: 5

Malo življenje

POVEST

„Nismo še pri kraju z njo, nismo. Zmeril pa še tudi nisem. E, pa pri nas rada trga; menda delamo premajhne snope. Ne bo iz vsakega nasada mernik, ne. Ti bi bil pa dober mlatič, pridi no pomagat!“

„I, zakaj pa ne?“ pravi Jurij. „Ali začnete takoj jutri?

„O, še danes,“ se smeje oni; „naj ga le Micika prinese še en bokal.“

„Ne tako, oče! Jaz mislim zares. Pri košnji vam tudi ostanem, če hočete; vi imate lepo otavo, kakor sem videl. Kar zdajle se pogovoriva, pa še domov ne grem nocoj!“

„A! Jaz sem se le šalil,“ pravi Poznič. „Saj ne potrebujem delavca; tisto malo, kar še imamo, bomo sami počasi oklestili. S košnjo se nam pa ne mudi. — Ampak Javornik tukaj išče hlapca. — Javornik! Če hočeš kakega delavca,“ se obrne Poznič na soseda, „zdajle ga dobiš.“

„Res? Kje pa?“ poprime oni hitro, a ko mu pove Poznič, da bi šel Primožev Jurij služit za hlapca ali pa na dnino, se začne Javornik praskati za ušesi. „Kaj! Jurij? Ali res? Glejte! Dober delavec je, nič reči! Poznam ga. Veš, Jurij, prav rad bi te vzel; po pravici povem, da prav rad. Ampak škoda, da se nisi ponudil malo prej; zdaj sem pa že enega zaaral, onega, tistega dolgega Janeza. Prav škoda!“ In več drugih mož, ki so se vtaknili v razgovor, je reklo tako, da škoda, da niso vedeli prej; zdaj ga pa ne morejo več vzeti. Jurij je razvidel, da se ga boje in ogibljejo, in potrlo ga je spoznanje.

Kmalu se vrneta mladeniča molče po rebri domov; Jurij je slabe volje in zamišljen, Miha pa bi tako rad govoril. Dolgo časa se premaguje, da ne bi motil svojega prijatelja, nazadnje pa le začne. „Jurij, ti si norec,“ tolaži tovariša. „Bodi vesel, da te ni vzel Poznič, da ti ne bo treba soka in nezabeljenega kislega zelja jesti. Kar pri nas bodi! Poglej, kako te imava z očetom rada! — Saj tudi delaš pri nas; to malo, kar dobiš, to si že zaslužiš. Kar ostani!“

„Saj bom menda res moral,“ pravi žalostno Jurij, „ker se me vse boji.“

„Tako je prav. In kaj bolj varen si pri nas ko drugod, kjer bi nihče náte ne gledal! Jaz te pa lahko varujem. Le poglej: če hodim jaz prav ves dan brez dela okrog, se ne bo čudil nobeden, ker sem len in poreden, in harmonika mi je potni list. Tako vse vidim in vse zvem.“

„Ah, kaj bi se trudil zame!“ reče Jurij ne posebno prijazno.

„Misliš, da se trudim? Jaz se še menda v svojem življenju nisem trudil. Ampak ti si danes malo pust in siten. Toda to nič ne de, prijatelja sva še vedno. — Kako sva se včasih rada imela! Ali se še spominjaš? Takrat, ko je bil moj oče zaprt — ne vem zakaj, in kaj meni mar! — takrat je vstal v šoli tista griža, Starčev Jože, in se ustil, da mu je prepovedal oče zraven Premčevega Miha sedeti, ker je njegov stari zaprt; takrat si pa vstal in sedel k meni ti, ki smo te vsi najrajši imeli.“

„Jaz se ne spominjam več.“

„O, jaz pa dobro, in zato te imam še zmerom rad, in ti ostaneš pri nas. Veš kaj? Spat iti je prezgodaj; stopiva tu dol do Šimna in lahko naloviva rakov, kolikor hočeva. Dobri bodo za jutri, in ti ne boš mogel reči, da nič ne zaslužiš; zdaj se moraš poprijeti našega dela.“

III

Po tem, kar se je bilo čez dan pripetilo, Jurij res ni bil zaspan; brez prave volje je stopal za Mihom, ki je zavil navzdol, v globel pod Gorico. Tam notri se skriva pohlevni in mirni malin starega Šimna, ki mora kolesa z vodo polivati, da se ne razsuše; zakaj če ostane tri dni brez dežja, se mu malin potaji. Počasi se je motalo eno kolo, ko prideta mladeniča do malina.

„Sanja se mu,“ pravi Miha, „ali je pa rosa nanj padla in misli, da je naliv. Cvili pa, kakor bi ga drl. — Hoj, Šimen!“ zavpije in potrka s kladivom, ki je viselo na vratih. „Odprite, Šimen! Kolo vam bo odneslo, tako se suče.“

Dolgo časa preteče, preden se prikaže med vrati suh, sključen starček z gorečo trsko v roki. Mihu posveti pod nos in zmaje z glavo.

„Ha, Miha, ali si ti?“ pravi Šimen, golorok in gologlav. „Kaj pa kolovratiš okrog ponoči! Kdo pa je s teboj?“

„Nobeden drug,“ odgovori Jurij in stopi bliže.

„Ha, ti si!“ pravi starec. „Kaj pa iščeta in brodita tod? Žganja nimam nič več.“

„Kaj se meniva midva za žganje,“ se ponese Miha; „pojdite z nama na ráke!“

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 13. februarja: 15.35 Irma na Zlatem zapadu; ameriška šaloigra — 17.00 Hrabri krojaček; po Grimmovi pravljici, predelal Rudolf Kayser — 17.30 Čebelica Maja: Tekla se je uračunala — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Vodič skozi avstrijsko narodno glasbo — Walter Deutsch — 19.00 Avstrija v sliki v nedeljo — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.10 Boj raku; 4. žrebanje v avstrijski televiziji — 20.20 Zadnje počitnice; film Reinerja Erlerja — 21.55 Šport — 22.05 Nočni izbor: Mala nočna glasba; Rudolf Buchbinder — 22.35 Poročila.

PONEDELJEK, 14. februarja: 9.00 Za cicibane — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Francoščina — 10.30 Nevarnost: Diabolik; napeto-zabavna pustolovščina „nadčloveka" Diabolika — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 19.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Šport — 20.55 Ulice San Francisca: Harem — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 15. februarja: 9.00 Za cicibane — 9.30 Astronomija — 10.00 Formalna logika (TV v šoli) — 10.30 Irma na Zlatem zapadu, ameriška šaloigra — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Lisica z zlatim uhanom (10) — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Tveganje — 21.10 Dokazovanje; za tiste, ki morajo dajati denar — 22.10 Hiša na lepem kraju: Lična dvojica — 22.55 Poročila in šport.

SREDA, 16. februarja: 9.00 Oddaja z mišjo — 9.30 Kmetijstvo danes (7) — 10.00 Madrid in osrednja Španija (ponovitev) — 10.30 Mladenka; portret mlade Madžarke — 17.00 Pustne čarovnije; predstava lutkovnega gledališča — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Risarski film z Adelheido — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Z vsem zadovoljen človek; televizijski film Bernarda Schröderja — 21.40 Poročila in šport.

ČETRTEK, 17. februarja: 9.00 Za cicibane — 9.30 Elektrotehnika (13) — 10.00 Obraz stoletij (12 — ponovitev); 30-letna vojna — 10.30 Rusi prihajajo, Rusi prihajajo! Satirična filmska komedija o ruski podmornici, ki se je znašla na nekem ameriškem otoku — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Junaki zraka, začetki letalstva — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Operni ples; opereta Riharda Heubergerja — 21.45 Poročila in šport.

PETEK, 18. februarja: 9.00 Za cicibane — 9.30 Prvih 365 dni v otrokovem življenju (9) — 10.00 Gost pri Carryju Hauserju (TV v šoli) — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Vodič skozi avstrijsko narodno glasbo — Walter Deutsch — 11.55 Smuški poleti iz Vikersunda; za svetovno prvenstvo — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Kuhinja v televiziji — 18.25 ORF danes — 18.30 MI — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kung Fu: Cainov krvni brat — 20.55 Gumb v robčevem vozlu; 45 televizijskih minut s Kurtom Sowinetzom — 21.40 Drugi obraz dr. Jekylla; grozljiva kriminalna zgodba — 23.00 Poročila in šport.

SOBOTA, 19. februarja: 11. 55—14.00 Smuški poleti za svetovno prvenstvo iz Vikersunda — 15.25 Moški z načeli; vesela ljubezenska zgodba kemika z zdravili in njegove zale kolegice — 17.00 Športni ABC — hokej na ledu — 17.30 Gusarji ob obali; napeta pustolovščina na zahodni kanadski obali: Zapuščena jahta — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 ORF danes — 18.30 Heinz Conrads v soboto zvečer — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.55 Šport — 20.15 Dobri posli; šaloigra Hansa Schuberta; za televizijo obdelala: Herbert Fuchs in Herbert Berger — 21.50 Šport — 22.05 Vprašanja kristjana — 22.10 Nesrečniki; burna kriminalna groteska — 23.40 Poročila.

2. PROGRAM

NEDELJA, 13. februarja: 17.15 Teleobjektiv — 18.00 Popscope; pregled mednarodne pop-glasbe — 18.30 Evropa v 20. stoletju: Zmage in porazi — 19.10 Storil je pustolovščino — 19.30 Pošasti — 20.00 Enciklopedija — znanstvena knjiga — 20.10 Boj raku: 4. žrebanje v avstrijski televiziji — 20.00 V lastni zadevi: Helmut Zilk — 21.55 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 14. februarja: 17.30 Astronomija (5) — 18.00 Angleščina — 18.30 Antarktika — celina bodočnosti; najdaljša noč — raziskovalci 16 narodov na Antarktiki — 19.30 Formalna logika — 20.00 Hiša na lepem kraju: Lična dvojica — 20.35 Vzpon človeka (1); ni enak angelom — 21.45 Čas v sliki 2 — 22.15 Leon Zadnji; filmska satira neprimernih oblik dobrodelnosti.

TOREK, 15. februarja: 17.30 Kmetijstvo danes (7) — 18.00 Angleščina — 18.30 Skrivnostni svet virov II; kako bo mogoče v prihodnosti premagati raka — 19.30 Madrid in osrednja Španija (TV v šoli) — 20.00 Priznanje; usoda nekdanjega namestnika zunanjega ministrstva na Češkoslovaškem „Arturja Londona" — 22.20 Čas v sliki 2, kultura.

SREDA, 16. februarja: 17.30 Elektrotehnika (13) — 18.00 Francoščina — 18.30 Gospod je gora, sinovi puščave; Maroko — 19.30 Obraz stoletij (12); 30-letna vojna — 20.00 Pristni Dunajčan se ne izgubi; televizijska družina iz dunajskega delavskega okolja — 20.50 Stekleni človek; zdravniška oddaja — 21.35 Čas v sliki 2 in kultura — 22.10 Junaki zapada.

ČETRTEK, 17. februarja: 17.30 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 18.00 Ruščina — 18.30 Pavel Celan; film Georga Madeje — 19.30 Gost pri Carryju Hauserju — 20.00 V nedeljo... nikoli! — 21.35 Čas v sliki 2 in kultura.

PETEK, 18. februarja: 17.30 Tasilo III (ponovitev) — 18.00 Nemščina — 18.30 Portret; novi realizem — 19.30 Adalbert Stifter (ponovitev) — 20.00 Aktualno iz filmske stroke — 20.55 Mainz ostane Mainz; pustna oddaja — 23.20 Čas v sliki 2 in kultura.

SOBOTA, 19. februarja: 16.00 Koncertna ura — 17.15 Stekleni človek (ponovitev z dne 16. 2., TV 2) — 18.00 Nova dela znanega starega filmarja Arnolda Haua — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Usmerjeno gospodinjstvo (4) — 20.00 Galerija — 20.15 Veliki olimpijski orkester — 21.15 Milijonar in njegove muhe; filmsko poročilo o Georgu Štefanu Trolerju — 22.00 Bourbon Street.

TV Ljubljana

NEDELJA, 13. februarja: 7.55 Poročila — 8.00 Za nedeljsko dobro jutro: Revija mladinskih pevskih zborov, III. del barvne oddaje — 8.30 625 — 9.10 H. Fallada: Kmetje, bombe in oblast, barvna nadaljevanka — 10.35 Veliki raziskovalci, barvna oddaja — 11.25 Mozaik — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.30 Poročila — Nedeljsko popoldne: Križem kražem, Morda vas zanima: Ansambla Prav in Predmestje, Veseli tobogan: Črnomelj, Okrogli svet, Znanje imanje — 16.40 Košarka: Partizan — Bosna, prenos, v odmoru propagandna oddaja — 18.00 Poročila — 18.05 Vročinski val — film — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 A. Marodić: Marija, barvna nadaljevanka — 21.15 Celina nasprotij — dokumentarna oddaja — 21.50 Športni pregled — 22.20 TV dnevnik.

PONEDELJEK, 14. februarja: 8.10 TV v šoli — 9.30 TV v šoli — 14.10 TV v šoli — 16.05 Kmetijska oddaja — 17.05 Glasbeni ciciban: Pustni torek — 17.15 Japonska priroda, poljudno znanstveni film — 17.40 Obzornik — 17.55 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 18.25 Mozaik — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Hagerfors: Živeti svoje življenje, TV drama — 21.50 Propagandna oddaja — 21.55 Kulturne diagonale — 22.35 TV dnevnik.

TOREK, 15. februarja: 8.00 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 14.00 TV v šoli — 16.05 Šolska TV: Onesnaževanje zraka, barvna oddaja — 17.15 Psi, mačke in miši — oddaja iz cikla Zverinice iz Rezije — 17.30 Pika nogavička — serijski barvni film — 17.55 Obzornik — 18.10 Dober večer, sanja — 18.40 Mozaik — 18.45 Čas, ki živi: Kajuhovo sporočilo, barvna oddaja — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Barvna propagandna oddaja — 20.00 Diagonale — 20.30 Barvna propagandna oddaja — 20.35 A. J. Cronin: Zvezde gledajo z neba, barvna nadaljevanka — 21.25 Charpentier: Tedeum — barvna oddaja — 21.55 TV dnevnik.

SREDA, 16. februarja: 8.10 TV v šoli — 9.00 TV v šoli — 14.10 TV v šoli — 17.15 Narodna: Desetnica — 17.30 Monet — barvni dokumentarni film — 17.55 Obzornik — 18.00 Ne prezrite — 18.40 Mozaik — 18.45 Od vsakega jutra raste dan: Ilirska Bistrica — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Cezar in Rozalija — 21.50 Propagandna oddaja — 21.55 Neverjetni stroj, barvna oddaja iz cikla Včeraj, danes, jutri.

ČETRTEK, 17. februarja: 8.00 TV v šoli — 9.00 TV v šoli — 9.30 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 14.00 TV v šoli — 15.00 Šolska TV: Onesnaževanje zraka, ponovitev barvne oddaje (15.20) — — 17.00 Otvoritev nove ekonomske fakultete — prenos — 18.00 Obzornik — 18.15 Mozaik — 18.20 Risanka — 18.25 Mala čebelica, barvna oddaja — 18.40 P. Zidar: Utonilo je sonce, I. del: Kukavičji Mihec, barvna oddaja — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Ronnie prihaja — barvna humoristična oddaja — 20.25 Po poti združevanja dela sredstev in zemlje — 21.15 Gorita nebo in zemlja, barvna oddaja — 21.40 Miniature: John Lewis s plesnim orkestrom RTV Zagreb — 21.50 TV dnevnik.

PETEK, 18. februarja: 8.10 TV v šoli — 10.00 TV v šoli — 14.10 TV v šoli — 15.40 Smuški poleti — posnetek iz Vikersunda — 17.10 Križem kražem — 17.25 Pisani svet — 17.55 Obzornik — 18.10 Cerkljanska laufarija — 18.45 Fruška gora, barvna oddaja iz cikla Narodni parki — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.00 Propagandna oddaja — 20.05 J. Broszkiewicz: Kopernik — barvna nadaljevanka — 21.05 Propagandna oddaja — 21.10 Sicilija na severu, barvna oddaja — 21.50 Barvna propagandna oddaja — 21.55 Ulice San Francisca — serijski barvni film — 22.45 TV dnevnik.

SOBOTA, 19. februarja: 8.00 Mala čebelica, barvna oddaja — 8.15 E. Peroci: Modri zajec — 8.30 E. Rostandt: Cyrano de Bergerac — I. del — 8.55 Volk, petelin in botra lisica, barvna oddaja iz cikla Zverinice iz Rezije — 9.15 Skrivnosti morskih globin, barvni film — 9.40 Dokumentarna oddaja — 10.00 J. Broszkiewicz: Kopernik — 11.55 Vikersund: Smuški poleti, prenos (do 14.30) — 15.55 Obzornik — 16.10 Košarka: Bosna — Jugoplastika — prenos — 17.40 Mozaik — 17.45 Bela ladja — barvni film — 19.15 Risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Zunanjepolitična tema tedna — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Celovečerni film.

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 13. februarja
07.05—07.35 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 14. februarja:
13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Revija koroških zborov.

TOREK, 15, februarja:
09.30—10.00 Narodno-zabavna glasba — 13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 16. februarja:
13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Minute z... — Iz koroške literarne delavnice: Toni Haderlap.

ČETRTEK, 17. februarja:
13.45—14.45 Celovški radijski dnevnik — „Komu verovati?" — 5 — Družinski magazin.

PETEK, 18. februarja:
13.45—14.30 Celovški radijski dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 19. februarja:
09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

PRUTAR CENTER MÖBEL + ELEKTRO
Mladinska soba 4-delna
S 3660.-
Besonderes ist besser
denn das Andere haben Viele!
Deshalb lieber gleich
Kovi Küchen
St. Kathrein b. Schiefling ☎ 04274·29 5518
Klagenfurt, Rothauerhaus ☎ 86292

„Rake? Da bi šli rake lovit? Pozno je že, pozno, in žito moram vsipavati."

„Vrzite ga prgišče vkup noter, da bo mir; pojutrišnjem bo zmleno," prigovarja Miha. „Pa če sami ne greste, dajte nama sake!"

„Hm," premišljuje starec, „pa mi bosta vse potrgala, vse potrgala." Po dolgem govorjenju sklene, da gre rajši sam z njima, kot da bi jima prepustil svojo pripravo. Za málinom v hosti je majhen ribnik, skozi katerega teče nestanovitna Močila, preprežen z vodnimi rastlinami, trsjem in ločjem. Po tem vodnjaku nastavijo sake s črnimi gozdnimi polži za vado. Miha nabere po hosti drv in naredi ogenj, češ da se pri ognju raki veliko rajši lové; krog ognja poležejo vsi trije. Temna je bila noč, ker ni svetil mesec; skozi drevje pa so se lesketale zvezde. Miha popravlja z gorjačo ogenj, Šimen pa zažiga svojo pipico.

„Žandarjem si lepo ušel, žandarjem," ogovori starec mladeniča; zakaj rad bi bil zvedel kaj natančnega, a ni hotel kazati radovednosti; Jurij pa ni bil pri volji govoriti.

„Pri Podrtem znamenju si jih preslepil, kali?" započne zopet radovedni mož.

„Pri znamenju," odgovori Jurij.

„Ti presneta reč," premišljuje Šimen. „Kako govoré ljudje okrog in kaj vse pripovedujejo! No, pa Bog vé, če je res. Toda straši pa res gori, straši! Kaj, Jurij?"

„Tega vam pa res ne vem povedati, oče!" odvrne trdovratni fant.

„Kakor hočeš! Ti že veš, zakaj molčiš." Starec obmolkne, ker vidi, da Jurij noče govoriti, in prižiga znova pipo, ki mu je bila ugasnila med govorjenjem. Miha pa je sklical sovo v gozdu, ki se je začela oglašati njegovemu žvižganju.

„Pa veš ti," povzame zopet starec, „od kdaj straši gori pri znamenju?"

„Ne, oče," odgovori Jurij.

„In veš, zakaj je znamenje zmeraj na pol podrto?"

„Zato, ker ga nihče ne popravlja," odgovori Miha. „Naša hiša je tudi takšna."

„Tako misliš ti," reče starec, „ki si izgubil komaj mlečne zobe. Ali ga ni popravljal župnik? In Urban je kamenje skup vozil, da je končal konja. In koliko je že veljalo prapreškega gospoda! Pa je še zmeraj takšno, kakor sem ga videl za mladih dni. — No, da povem po pravici, spominjam se še, da je bilo enkrat célo."

In Miha ga začne prositi, naj jima vendar kaj pove, zakaj je znamenje takšno in od kdaj ondi straši; in Šimen začne pripovedovati o rajnem prapreškem gospodu, ki je bil hud kakor sama zverina; grdo je ravnal s kmeti, in vse se ga je balo kakor živega vraga; srečo pa je imel povsod, toča mu ni nikdar pobila in nobeno živinče mu ni poginilo. Veden prepir pa je imel gospod z občino, katere hosta se je držala graščinskega gozda, tako da se ni vedelo, ali stoji znamenje na graščinskem ali na občinskem svetu. Nekoč pa pride gospodu na misel, da znamenje podere; a kolikorkrat so ga prišli hlapci podirat, vselej so jih kmetje pretepli. Gospod pa se razsrdi in pride sam z rovnico nad znamenje; a skupil jo je; težak kamen se zvali nanj in mu ulomi hrbet. Rjul je kakor obstreljen medved, o duhovnem gospodu pa ni hotel nič slišati; samo toliko je baje povedal, da je bil hudiču zapisan trideset let in da mu je zlodej ukazal podreti to znamenje, ki je pa hudo blagoslovljeno; malo zidu je bil zrušil, popolnoma ga razdreti ni bilo moči. Gospodova duša še zdaj ne more najti počitka; znamenja pa tudi ne morejo popraviti.

„Ali je vas že tudi katerikrat gori strašilo?" vpraša Miha.

„Le počakaj," pravi Šimen, „naj parkrat potegnem." Ogenj mu je bil zopet pošel; uprla se mu je pipa; kar ne vleče pa ne vleče. „Miha, daj mi svojo!" reče starček, „boš pa ti jutri kadil."

Miha mu jo natlači in prižge, in počasi in premišljeno uživa Šimen njegov dar.

„Ali če me je strašilo?" začne znova. „Kaj je bilo pravzaprv, tega ne vem; ampak naj dá kdo deset goldinarjev in reče, da naj grem ponoči mimo znamenja, pa jih ne pogledam. Kar sem videl, to sem videl. Bilo pa je tako: Pri sinu sem bil še na domu in imeli smo burkastega vola, ki ni bil nikomur par, sicer pa dobra živina. Gnal sem ga na prodaj v Kamnik in prodal. Vesel sem bil in menda sem še malo pel, ko sem se vračal in mi je rožljal lanec po hrbtu. Pridem do znamenja in se odkrijem. Bog se usmili duš v vicah, pravim, pogledam proti znamenju pa vidim, da teče zraven mene majhen črn in kodrast psiček. Psa jaz še nisem imel nikoli, pa si mislim, da je komu ušel, bo že našel pot domov; pokličem ga k sebi: ‚Parizelj, ná; parizelj, ná!' Nič. Podim ga. Nič. Poberem kamen; takrat me pa pogleda, in kakšne oči je imel! Kakor dva velika tolarja; gorele so pa kakor špirit, če ga zažgeš. ‚Bog in sveti križ, nad mano nima nobene moči!' sem dejal in tekel proti Dolini, da še nikdar tako. Pogledal nisem nič nazaj, zdelo se mi je pa, da je vedno na moji strani.

(Dalje prihodnjič)

Jože Horvat Jaki, samorastnik - umetnik

V „auli slovenici“ so v torek zvečer odprli razstavo del slikarja Jožeta Horvata Jakija.

V uvodu je predsednik „Društva aula slovenica“ dr. Mirt Zwitter dejal, da ima čast ponovno odpreti letos prvo likovno razstavo v „auli slovenici“. V navzočnosti številnega občinstva je pozdravil vidne osebnosti: jugoslovanskega generalnega konzula Bojana Lubeja, konzula Petra Zupančiča, ravnatelja Moderne galerije v Ljubljani Zorana Kržišnika, prelata Aleša Zechnerja, strokovnega nadzornika dr. Valentina Inzka, dr. Francija Zwittra itd. Dr. Mirt Zwitter pa je hkrati obžaloval, da med navzočimi ni umetnika Jakija, ker je moral biti v sredo osebno v grškem Solunu, ko so odprli razstavo njegovih stvaritev.

Ravnatelj Zoran Kržišnik je najprej prinesel pozdrave vseh likovnih kolegov Moderne galerije, ki se udeležujejo slikarskih akcij v „auli slovenici“. Še posebej je pozdravil našo šolsko mladino Slovenske gimnazije, ki je bila v lepem številu na otvoritvi. Nato je kot strokovnjak na likovnem področju v zgoščenih mislih povedal nekaj o slikarskem dejanju in nehanju umetnika:

„Jakija si ne moremo odmisliti iz podobe slovenske umetnosti druge polovice 20. stoletja. Jaki se je v njej uveljavil s samoumevnostjo elementa in prepustil presunjenim sodobnikom, da ga merijo, tehtajo, analizirajo, uvrščajo. Postavil se je ob stran samorastnikov in prodrl med umetnike, do kraja izšolane na specialkah. Njegova dela se uveljavljajo na vseh ravneh, ne da bi se brez ostanka uvrščala kamorkoli. Plodovit je in zgovoren, vabi v preučevanje in zvablja v komentiranje. Ne samo kot umetnik, tudi kot človek ima povedati marsikaj in ne hrani svojih izjav, pripomb, razlag. Njegova osnovna karakteristika je neuničljiva vitalnost.

Jaki je neenakomeren umetnik in zato ne more biti ljub sistematikom, niti perfekcionistom. Jakijev likovni svet je razpet med prečiščene vizije in mračne, svojske fantazmagorije, na obeh skrajnostih pa je prvinski in nagonski. Tamkaj, kjer je Jaki ne samo nagonski, temveč tudi zavestni formalni instrumentator temne melodije svojih notranjih groz ali svetle himne svoje luči, pa je enako neustrahljiv za neučenega ljubitelja in za

Kralj živali, 1972

iztanjšanega poznavalca, ker je kratko malo pristen umetnik.“

Kritiki pravijo, da Jaki ni samo samorastnik in prav zato ga ni mogoče uvrščal v kako likovno strujo. Jaki je najmočnejši v originalni sliki, ki jih dela na papir, mešane z voskom (to tehniko imenujemo „kamcug“).

Zadnje čase je umetnik prešel na pot tapiserije (nekakšna slikovna preproga, stenska preproga), ker je svet tu bolj uravnotežen. Umetnik nastaja iz notranje nuje in prav ta razstava nam kaže to. Čeprav je razstava, ki so jo otvorili v Solunu mnogo večja (same tapisserije) kot je le-ta v „auli slovenici“, vendar priča o njegovem pravem snovanju.

O Jakiju so mnenja deljena: eni ga smatrajo za slikarskega „genija“, drugi zopet menijo, da je poprečen slikar. Sodeloval je na številnih razstavah jugoslovanskega slikarstva doma, v tujini in na mednarodnih razstavah.

V „auli slovenici“ je razstavljenih 24 olj, 10 grafik in 4 tapiserije. Razstava bo odprta do 25. februarja, od ponedeljka do petka od 13.—17. ure.

Na koncu se je dr. Mirt Zwitter zahvalil Moderni in Narodni galeriji, ki bosta dali na voljo stvaritve slavnega slovenskega slikarja Matije Sternena, da jih bomo lahko tudi mi občudovali na razstavi na Koroškem.

B. L.

Slovo od Figovčeve Katre na Bistrici

Nedoumljivi so božji sklepi, pred katere je postavljen več ali manj sleherni človek. Enega vodi božja previdnosti preko vrtoglavih prepadov, drugega, kot bi bilo to nekako izračunano, po ravni in varni poti, tretjega zopet po raznih ovinkih v stvarstvo položene mnogoličnosti in pestrosti.

To zadnje izpričuje življenje na 1. februarja v celovški bolnici umrle Figovčeve Katre. Rojena pred 70. leti pri Figovcu na Bistrici, je tu prebila svoje zanimivo življenje kot sestra pred nekaj leti tragično ponesrečenega brata — gospodarja. Teta Katra je bila original, posebnež v dobrem pomenu besede. Bila je globokoverna, poštena in nadvse zavedna duša, polna preproste, a tembolj prepričljive in udarne duhovitosti. Mi bi rekli: Imela je jezik in srce na svojem mestu! Odkar je prevzel rajni brat gospodarstvo ter ustanovil svojo družino, je Katra pomagala doma pri kmečkem delu, hodila je pa tudi na dnino, kjer koli so jo v v soseščini klicali. Imela je močne in pridne, delavne roke, ki so delo zagrabile. Pri tem pa Katra ni imela moderne navade, da bi gledala na uro, njen delavnik je trajal po potrebi 10, pa tudi 15 ur. Prijela je za vsako delo. Ko se je gradil v Šmihelu farni dom, je vsak dan mešala malto in obenem zabavljala s svojimi hudomušnimi opazkami ostale delavce, da so bili kljub vročini in dobre volje.

Teta Katra ni hotela biti nikomur v nadlego. Zato je odklanjala vsako pomoč, tudi zdravniško. Odklonila je tudi rento, ki bi ji bila kot državna pomoč že pred leti pripadala. „Sama se preživljam in ni treba, da bi se morala država radi mene še bolj zadolžiti!“ — Če bi naš finančni minister vedel za to izredno širokogrudno zadržanje te svoje državljanke, bi se bil morda celo udeležil njenega pogreba.

Katra je bila silno odločna in načelna v svojih nazorih. Pred nekaj leti sta ob priliki volitev prišla k njej dva strankarska agitatorja ter jo hotela nagovoriti za njen glas. Katra pa je enemu brez olepšavanja zabrusila v obraz: „Najprej si prodal svojo narodnost, potem svojo vero, nato še našo bistriško občino — in sedaj naj te volim . . . ?“

Rajna Katra je bila tudi dobra poznavalka vseh bližnjih in daljnih romarskih poti. Poznala je Rim, Padovo, Višarje, Barbono in še mnogo drugih. Nekoč jo je avtopodjetnik Sienčnik „pozabil“ v Padovi, pa je bila prej doma kot ostali romarji.

Zadnji čas je Katra začela vidno pešati. Kljub temu se je še peš z vso težavo privlekla v cerkev. Domači so ji vsiljevali zdravnika. Z vso silo so jo spravili v bolnico, kjer delujeta dve njeni nečakinji kot bolničarki.

Tudi v bolnici za težko obolelo ni bilo več pomoči. Vse preveč izmozgano in zgarano je bilo njeno telo. Prvega februarja je zaspala.

Prepeljana je bila domov v domačo faro, katero je ljubila nadvse. Položili smo jo v domače grobišče poleg njenega brata. Imela je lep pogreb: mnogo vernikov jo je pospremilo in pevski zbor pod vodstvom Miha Sadjaka ji je zapel v slovo na grobu.

G. dekan je v poslovilnem nagovoru poudaril, kako je pokojna v neizmerno pestrem mozaiku stvarstva ravno s svojo posebnostjo vršila zavestno svoje človeško poslanstvo. Med drugim so tudi rekli, da so imeli Katro zelo radi. Odziv na to opazko je bil med šmihelskimi verniki ta, da bo treba Katro pač posnemati v njenih lepih lastnostih, da bo naš dušni pastir to izjavo lahko ponovil pri vseh iz naše sredine odhajajočih.

Kakor so posebneži sredi človeške družbe zanimivi za nas ljudi, tako zanimivi so tudi za Boga. Za nas so večkrat preizkusni kamen potrpežljivosti, za Boga pa so odsev njegove veličastne mnogoličnosti in ubranosti!

Naj rajna teta Katra mirno spi na šmihelskem starem pokopališču v veselem pričakovanju, da bo po vstajenju deležna vse božje sreče in lepote!

SPD „Obir“: Januarsko delo

Za začetek letošnjega leta je aktivnost našega društva kar pestra. Že 2. januarja so bili Obirčani na treh krajih prisotni: Obirski ženski oktet je sodeloval na koncertu skupno s SPD „Danico“ v Št. Primožu, mladinci so igrali namizni tenis v Selah, tretja skupina bodočih smučarskih skakalcev pa je šla občudovat zahomške Wiegeletove „orle“. Saj je že znano, da imamo tudi na Obirskem 20-metrsko skakalnico, za kar se v prvi vrsti zahvaljujemo Wiegeletovima bratoma.

14. januarja smo na literarnem večeru imeli v gosteh znane avtorje iz Slovenije: Toneta Kutnerja, Toneta Pavčka in Miloša Mikelna; brala sta tudi Andrej Kokot in Valentin Polanšek. Iz uvodnega nagovora zastopnika SPD „Obir“ povzemamo, da je bilo tako pisateljsko srečanje že četrtič na Obirskem. Tako sta tudi pred leti brala pri nas slavni pisatelj France Bevk in ugledni književnik Mitja Mejak, zdaj oba že pokojna. Miloš Mikeln, direktor Cankarjeve založbe, je Pavli Kelih in Floriju Ojstru kot zvestima bralcema slovenske knjige izročil lep knjižni dar. Lani in tudi letos so članice Obirskega ženskega okteta dale literarnemu večeru glasbeni okvir.

SPZ je pri Kovaču predvajala 29. januarja slovenski barvni film „Vrnitev“. Žal nismo mogli v naši sredi pozdraviti glavnega igralca, našega domačina, Marjana Srienca, ki je bil zadržan zaradi snemanja novega filma v Zagrebu. Predsednik SPD „Obir“ dr. Gusti Brumnik je pozdravil nabito polno dvorano, kajti ljudje so kljub slabemu vremenu prišli od blizu in daleč.

Dan navrh pa smo imeli kljub nestanovitni zimi srečo z našo II. sankaško tekmo. Nad 80 udeležencev je sodelovalo. Zanimanje med domačini je bilo veliko. Tako smo med gledalci opazili Plaznicevo Ido s svojo še ne 1-letno hčerko v naročju, kot tudi najstarejšega Obirčana, nad 90 let starega Gradišnika. Domači tekmovalci so se dobro odrezali. Trije pokali in tri plakete so ostale doma.

Rezultati II. sankaških tekem na Obirskem:

Mladina I:

1. in najboljši dneva Franc Jožef Smrtnik; 2. Jozi Ošina; 3. Johi Ošina.

Mladina II:

1. Willi Ošina; 2. Franci Karničar; 3. Elizabeta Lesnik.

Ženska skupina:

1. Inge Travnik; 2. Urška Paul; 3. Greti Kučnik.

Moška mladina:

1. Milan Hribar; 2. Florjan Miklav; 3. Danijel Brumnik.

Starostna skupina:

1. Josef Jung; 2. Josef Stane; 3. Franci Stern.

TRG

(Kradli v glavni šoli)

25. januarja ponoči so neznani storilci v Trgu vdrli v glavni šoli I in II, potem ko so razbili okenske šipe, premetali vse kar je bilo v konferenčni sobi, hkrati pa poškodovali pohištvo. Nato so se podali čez napušč zunanje stene in razbili okno v ravnateljevi pisarni, kjer so vlomili v pisalne mize, omare, ročne blagajne in hranilnike. Ukradli so 1500 do 2000 šilingov denarja.

Tatovi in vandali so napravili pri svojem gangsterskem delu za okoli 25.000 šilingov škode.

IŠČEMO
KUHARICO
od 15. maja do 15. septembra. Znanje obeh jezikov potrebno, plača po dogovoru.

Camping Rož Wernig

Kočuha-Gotschuchen 2, 9173 Šmarjeta v Rožu — St. Margareten i. R., tel.: (04226) 246.

2 BAUSTOFFVERKÄUFER

geeignet für Innen- und Außendienst werden sofort eingestellt.

Nur dynamische Fachkräfte mit guten Umgangsformen und slowenischen Sprachkenntnissen sollen sich melden.

Geboten wird Angestelltenverhältnis, Fixum, Provisionen, Pkw, ev. Dienstwohnung. Vorsprachen schriftlich oder telefonisch bei Firma

FERLACHER BETONWERK PAGITZ, Tel. 04227/2375.

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84 3 58. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 150.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2. 9065 Žrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

VLJUDNO VAS VABIMO NA

8. KOROŠKE KULTURNE DNI

ki bodo v času od 17. do 19. februarja 1977 v prostorih Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, Ebentaler Straße 14.

Osrednja tema 8. Koroških kulturnih dni je FAŠIZEM. Predavatelji iz Primorske, Slovenije, Dunaja in Koroške bodo orisali pojav fašizma iz njihovih gledišč. V okviru letošnjih kulturnih dni bomo priredili tudi razstavo o avstrijskem odporništvu.

Podrobnejši spored bomo še objavili.

Spored:

SREDA, 16. FEBRUARJA:
19.30 Otvoritev razstave „Avstrijsko odporništvo“
Valentin Polanšek: „Pričevanja“

ČETRTEK, 17. FEBRUARJA:
19.00 Otvoritev 8. Koroških kulturnih dni
Metod Mikuž: Temeljne prvine fašizma kot zgodovinskega pojava

PETEK, 18. FEBRUARJA:
9.00 Wolfgang Neugebauer: Der österreichische Widerstand 1938—1945
10.00 Karel Siškovič: Fašizem v Italiji
11.00 Karel Prušnik-Gašper: Protifašistični boj koroških Slovencev
14.30 Teodor Domej — Vladimir Klemenčič — Franc Wutti: Popis posebne vrste v luči popisovanja občevalnega jezika pri dosedanjih popisih
15.30 Teodor Domej — Avguštin Malle: Slovensko izobraženstvo na Koroškem in protislovensko delovanje
20.00 Filmska predstava: Der gewöhnliche Faschismus

SOBOTA, 19. FEBRUARJA:
9.00 Raziskovalni kolektiv (Celovec, Dunaj, Gradec, Salzburg; vodja Erik Prunč): Informacija ali propaganda! (Ideološka ozadja časopisnih besedil in publikacij o koroških Slovencih.)
14.00 Forumska diskusija na temo „Je fašizem mrtev?“
Na podiju sodelujejo: Robert Buchacher — profil Dunaj, Hanns Haas — univerza Salzburg, Willibald Holzer — univerza Celovec, Karel Siškovič — Slovenski raziskovalni inštitut Trst, Reginald Vospernik — Celovec
Vodja diskusije: Dr. Janko Zerzer.

Za pripravljalni odbor:

dr. Janko Zerzer, l. r. dr. Avguštin Malle, l. r.